LÆRERE OM KUNSTIG INTELLIGENS OG KOPIERING I 2026

Gjennomført av

Henrik Harstad

30.04

Kopinor

© Ipsos | Strictly Confidential

Ipsos

Innhold

01 Kort om hvordan det er å være lærer i 2026

02 Kopieringsbehovet i 2026

03 Om lærere og bruken av kunstig intelligens

04 Kort om opphavsrett

05 Om Kopinor og kopieringsavtalen

06 Oppsummeringer og anbefalinger

© Ipsos | Strictly Confidential

Metode – Community med lærere

Community

Med lærere

Fordelt på 2 rom:
Rom 1. Lærere grunnskolen
Rom 2. Lærere VGS

25 lærere fullførte alle oppgavene.

1509 unike innlegg totalt.

Geografisk spredning i hele Norge

Spredning på bruk av KI i yrket, men alle bruker KI.

Spredning på ulike fag, yrkesfag og størrelser på skoler

Communitet var åpent i 1.5 uker totalt

© Ipsos | Strictly Confidential

HVORDAN ER DET Å VÆRE LÆRER I 2026?

Kort om det å være lærer i 2026

© Ipsos | Strictly Confidential

Det beste og mest utfordrende med å undervise i 2026 er...

Digitale muligheter

Særlig knyttet til effektivisering med bruk av KI i planleggingen av undervisning.

Men bruken av digitale metoder er «under press»

Særlig i grunnskolen er det fortsatt analoge læremidler i bruk og flere ønsker mer bruk av analogt.

Skjermbruken reduserer konsentrasjonen og er vanskelig å monitorere. Det er vanskelig å holde elevenes oppmerksomhet.

Insight Card

Men det absolutt beste med å undervise i 2026 er å skape gode relasjoner og se at elevene får mestring..

Engasjerte elever som får til noe de har slitt med er det absolutt beste med å være lærer og det første respondentene forteller om.

Digitale læremidler i 2026 bidrar sterkt til å kunne tilpasse undervisningen til hver enkelt elev samtidig som det er enklere å lage gode opplegg.

Men digitale læremidler og særlig mer og mer bruk av KI, bekymrer lærere. Særlig fordi noen elever forventer å bare kunne alt uten å jobbe for det – elevene har en forventning at kunnskap bare er noe de kan få utdelt.

© Ipsos | Strictly Confidential

«Det beste er kontakten med ungdommene. Det å se dem vokse og klare nye utfordringer. Det vanskeligste nå er å kjempe om oppmerksomheten fra skjermer og telefoner. Det er også merkbart at elever han vanskelig for å konsentrere seg, og jeg gir skjermbruken noe av skylden for dette. *Det er også mange krav til blant annet dokumentasjon som tar tid fra kjerneoppgavene»*

Kvinne, 59, Vestland, Yrkesfag, Stor skole, Kl: Av og til

KOPIERINGSBEHOVET I 2026

Hva er det faktiske behovet for kopiering i 2026?

© Ipsos | Strictly Confidential

Behovet for kopiering er ikke én tydelig retning, men flere ulike «virkeligheter»

- **Grunnskolen som har mindre behov:** God tilgang på fysiske læremidler/bøker/arbeidsbøker sammen med god tilgang på digitale læreverk reduserer behovet for kopiering.
  - **KI** bidrar også til redusert behov ved å erstatte tradisjonell oppgavekopiering.
  - **Det er særlig lærere på små skoler** som forteller om denne utviklingen – kanskje fordi de har god oversikt over ressurser og bedre kontroll på hvilke læremidler som finnes?
- **Grunnskolen som har større behov:** Knyttet til manglende oppgavehefter, differensieringsbehov og at lærere setter sammen materiale fra flere kilder. Her forteller noen at det er «svimlende mye kopiering» som foregår på deres skole.
- **Barnetrinnet** kopier generelt mer enn ungdomstrinnet.
  - Forklares med at yngre elever jobber bedre på «analogt».
- **VGS kopierer minst**. Her er det mest kopiering knyttet til administrativt og eventuelt kopiering av prøver.
- **Minket med årene:** Noen forteller at kopieringsbehovet har minket med årene og knytter det til bedre tilgang på digitale ressurser.

«Det er når elevene har behov for andre tekster enn det Skolestudio kan tilby. Kopierer også av og til tekster til norskfaget dersom de ikke er tilgjengelige i de noe utdaterte tekstsamlingene som vi har tilgjengelige (..)»

Kvinne, 40, Vestland, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte

«Jeg har ikke noe stort behov for kopiering som lærer. Problemene som det kan løse er gjenbruk og enklere å bruke noe som er allerede er klart.»

Mann, 29, Oslo, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

Det er store forskjeller på kopieringsbehovet blant lærere

Forteller om stort behov for kopiering

«***Noe av intensjonen med elektroniske data var å skape det papirløse samfunnet*** - ***men effekten har etter mitt syn vært motsatt. I skolen tror jeg nesten ikke det finnes en time hvor elevene ikke får utdelt minst en kopi på ark.*** *Slik jeg ser det handler dette om lærerens tro på at det å sitte med noe håndfast er farbar vei* ***samt skolenes manglende ressurser til å kjøpe inn oppdaterte læreverk både analogt og digitalt****. Ulike forlag er gode på ulike ting»*

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

Forteller om et lite behov for kopiering

«***Når det kommer til papirkopiering er behovet stort sett knyttet til prøver på papir****. Jeg foretrekker å ha muntlige prøver siden naturfag er en muntlig/praktisk fag.* ***Jeg føler at behovet er synkende på papirkopiering****.* ***Digitial-kopiering er desto mer hyppig****.* ***jeg henter ofte inn bilder eller illustrasjoner fra nettet til mine forelesninger****.* ***Denne trenden er helt klart økende****.* ***Nå som KI kan generere bilder blir det ofte brukt i illustreringen. KI-bilder blir oftere og oftere brukt nå.»***

Mann, 55, Troms, Yrkesfag, Medium skole, KI: Svært ofte

Er digitale kopier også kopiering?

Det dukker opp en diskusjon mellom to lærere om hva som egentlig er kopiering i 2026?

Samme forvirring dukker også opp andre steder. Lærere snakker ikke alltid om kopiering på samme måte. Hva er egentlig kopiering når det meste foregår digitalt?

- Hvis en lærer **skanner et kapittel** og gjør det **tilgjengelig digitalt** for elever, er dette da kopiering av åndsverk?
- **Skrevet ut fra nett:** Er dette kopiering? Noen er usikre på hva som er forskjellene mellom **Kopiering og utskrift.**
- En lærer påpeker at forfattere får betalt gjennom solgte eksempler, og at digital deling derfor fortsatt er en form for kopiering.
- Noen lærere mener at hvis de har **laget det selv**, er det ikke kopiering. **Men hva er kildene?**
- En lærer har forteller at hun har printet/kopiert ut **utdrag fra en bok fra internett**. Er dette kopiering?
- Funnene indikerer også forvirring rundt bruk av KI og åndsverk. Se eget kapittel om KI.

«Er ikke "digitale hefter" i grunn også kopiering? Jeg opplever det i alle fall slik»

Mann, 49, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Av og til

"(..) Litt avhengig av hvordan man angriper det, og hvordan man definerer kopiering, så kan svaret være ja og nei. Jeg tror vel egentlig at man må tenke litt nytt rundt alt dette med kopiering og opphavsrett med KI sitt inntog nå de siste årene.«

Kvinne, 40, Vestland, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte

Fire ulike kategorier av årsaker til hvorfor lærere kopierer

Pedagogiske valg

En typisk årsak på tvers av nivåene som ikke handler om nødvendighet, men fordi det gir bedre læring.

- Fysiske ark gir pause fra skjermen
- Læring med papir gir muligheter til å streke og tegne fysisk.
- Det er bedre for elevene å samarbeide når oppgavene er på ark.

Differensiering og tilpasning

Når det er behov for ulike nivåer av samme oppgave er det hensiktsmessig å kopiere.

- **Ulike vanskelighetsgrader** av samme tema: Kan da hente fra ulike kilder.
- **Mer mengdetrening:** Særlig i matematikk og skriving behøves det mer oppgaver enn læreboken tilbyr.
- **Tilpasning til kompetansemål:** Kan være behov for kopiering fra ekstra kilder for å treffe kompetansemålene bedre.
- **Spesialundervisning og tilrettelegging:** I klasser med stor variasjon. Her blir kopiering fra ulike kilder en forutsetning for god undervisning.

Mangler læreverk og digitale ressurser

Lærene må kopiere fordi de mangler nok ressurser.

- **Læreverker dekker ikke temaet godt nok**: Kan mangle fakta, ha for lite informasjon om visse temaer, for like oppgaver, for overfladisk. Her må lærere kompensere med å hente fra andre kilder i tillegg.
- **Utdaterte bøker:** Skolen har ikke oppdaterte bøker eller det er ønskelig med dagsaktuelle tematikker.
- **Redd for at bøkene blir ødelagt:** En lærer nevner han kopierer i frykt for at bøkene skal bli ødelagt.

Administrative årsaker

Det kopieres av administrative årsaker. Dette er et mindre behov, men det forekommer.

- **Administrative skjemaer og dokumenter:** Særlig yrkesfag må kopiere avtaleskjemaer, foreldretillatelser, kontrakter.
- **Prøver og vurderinger på papir.**
- **Vikarsituasjoner:** Vikarer mangler ofte ressurser/tilganger og kopiering blir en enkel løsning.
- **Bevaring:** Kan kopiere gode opplegg fra andre lærere eller egne opplegg.

© Ipsos | Strictly Confidential

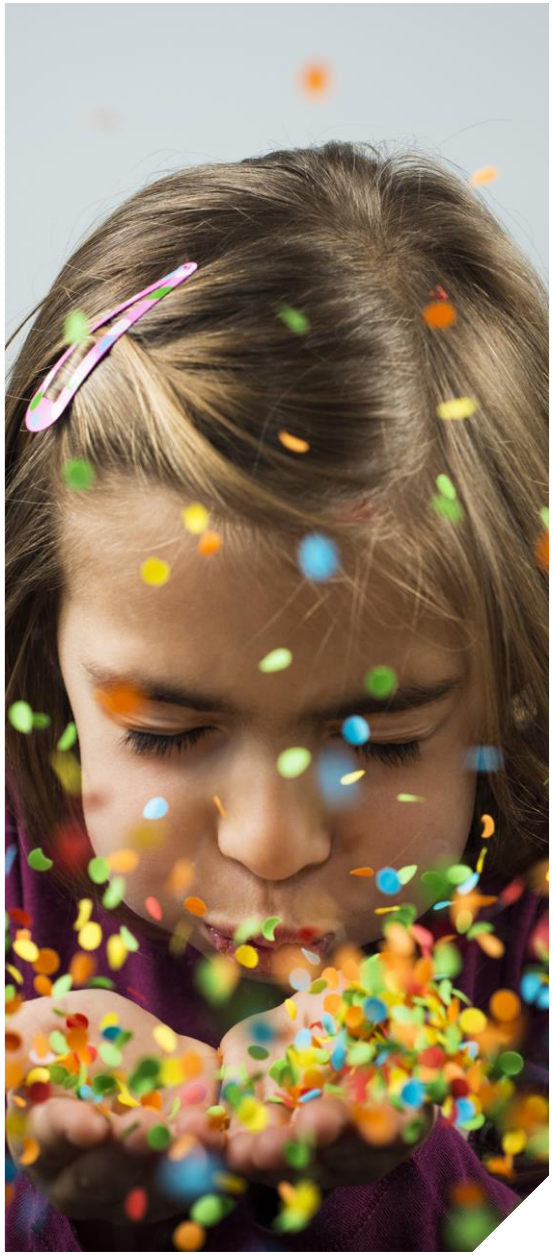

Grunnskolen og videregående har to ulike kopieringsbehov

Grunnskole

- Grunnskolen virker også til å ha et større kopieringsbehov generelt, men dette kan være knyttet til pedagogiske valg og fordi lærerne ønsker det selv.
- Kopiering i grunnskolen er oftere knyttet til pedagogiske valg og differensiering. Det handler om hva som gir best læringsutbytte til elevene.

Videregående

- Lærere på VGS har et mindre kopieringsbehov sammenlignet med grunnskolen.
- Kopiering på VGS er oftere drevet av mangel på læreverk, men også administrative behov.

© Ipsos | Strictly Confidential

Tre årsakskategorier som driver kopieringen i 2026

Pedagogiske valg er mest framtredende på grunnskolen. Mangler i læreverk og digitale ressurser slår sterkest ut på videregående.

PEDAGOGISKE VALG

«I stor grad så er det for å få en pause fra skjermen, men også for at elevene skal samarbeide bedre. Noe de gjør bedre rundt ark/bøker.»

Mann, 37, Troms, Grunnskole, Veldig liten skole, KI: Jevnlig

«(...) elevene liker å ha en fysisk tekst som de kan streke i og skrive i når vi jobber med den. (...) Da får elevene selv tolket teksten, uten å google seg fram til andres tolkninger.»

Kvinne, 28, Nordland, Grunnskole, Liten skole, KI: Svært ofte

«Igjen er det ofte mer snakk om pedagogiske valg enn reelle behov, men det kan handle om ting som skal jobbes med individuelt eller i grupper, kanskje ting skal bearbeides i flere trinn, og at man føler at papirutgaver forenkler den prosessen noe.»

Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

DIFFERENSIERING OG TILPASNING

«Et typisk scenario er at man skal undervise etter et kompetansemål, men ser at læreboka ikke gir nok differiensering eller mengde til at alle elever skal få en rettferdig sjanse til å nå dette kompetansemålet.»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Kopiering bruker jeg mye i differensiert undervisning for å lage opplegg av ulik vanskelighetsgrad.»

Kvinne, 25, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte

«Kopieres ofte på tilrettelagt avdeling. Svært spredt nivå og ulike styrker i ulike fag som fordrer stort mangfold av oppgaver/undervisningsopplegg. (...) MÅLET med kopieringen er alltid tilpasset opplæring.»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

MANGLER LÆREVERK OG DIGITALE RESSURSER

«Må kopiere fra andre læreverk for enklere oppgaver enn i de bøkene skolen har kjøpt inn. (...) Hvis ikke klarer ikke elevene å komme seg videre.»

Kvinne, 34, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«Lærebøker mangler faktatekster. Spesielle temaer som valgt læreverk ikke dekker. Ved spesielt gode oppgaver.»

Kvinne, 52, Agder, Studiespesialisering, Medium skole, KI: Av og til

«Eg har kopiert fagstoff frå ei gammal lærebok til temaet den kalde krigen. Læreboka vi har no har berre nokre få sider på temaet.»

Kvinne, 43, Rogaland, Grunnskole, Stor skole, KI: Svært ofte

© Ipsos | Strictly Confidential

«Jeg tror ikke læreplanene i stor grad har påvirket dette. Det er nok heller at vi gå i en mer digital retning, og at det bare blir mer og mer som ligger tilgjengelig på nett, samt at å bruke KI kan spare en lærer for ganske mye leting eller arbeid med å lage ulike opplegg. »

Mann, 37, Troms, Grunnskole, liten skole, KI: Jevnlig

«I omleggingen til ny læreplan, tok det noe tid før skolene har kjøpt inn nye læreverk som stemte overens med den nye læreplanen. Her opplevde jeg at man måtte lage mer materiell selv, evt kopiere fra forskjellige bøker.»

Kvinne, 49, Telemark, Liten skole, Grunnskole, KI: Svært ofte

«Kan ikke se at de nye læreplanene har endret kopieringsbehovet»

Mann, 61, Akershus, VGS, medium skole, KI: Svært ofte

Læreplanene 2021/2022 og kopieringsbehovet

De fleste lærerne forteller at læreplanene ikke hadde en tydelig endring i behovet, men…

1. **Midlertidig økning:** Flere lærere beskriver en midlertidig økning ved innføringen av de nye læreplanene. Gamle læreverk dekket ikke nye mål og perioden før nye læremidler var på plass, måtte det kopieres mer.

2. **Læreplanen satte i gang noe, men er ikke selve årsaken:** Det er ikke planen som driver kopieringen, men ringvirkningene: bøker som ikke passer, sene innkjøp, mer metodefrihet og oppstykkede læreverk. Lærerne peker også på at digitaliseringen i seg selv har redusert behovet for fysiske kopier.

3. **Forskjeller på VGS og grunnskole:** Grunnskolen forteller konkrete historier om hvordan den påvirket dem. Videregående avviser premisset om endrete kopieringsbehov – endringene kom fra digitaliseringen, ikke planen.

En tredjedel av respondentene har dessuten bare jobbet under LK20 og kan ikke sammenligne.

Føringer fra ledelsen?

Det er lite føringer fra ledelsen generelt

Lite kommunisert

Noen lærere som forteller om vage føringer ledelsen, men at det ligger en slags «forventning» om å etterstrebe reglene fra «kopinoravtalen».

Noen forteller om undersøkelser fra Kopinor.

Plakat ved printeren?

På en grunnskole hang det tidligere en plakat ved printeren med Kopinor-reglene. Etter ombygging for et års tid siden har den ikke kommet opp igjen.

«(..) Etter plakaten om kopieringsloven ble borte, har bevisstheten rundt dette blitt dårligere.»

Kvinne, 36, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

Hva lærerne faktisk sier

«Vi har ingen føringer fra ledelsen. De forutsetter vel at vi forholder oss til kopiavtalen.»

Kvinne, 56, Trøndelag, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

Bedt om å være oppmerksomme

«Ledelsen på min skole, ved rektor og avdelingsledere, har flere ganger bedt oss om å være oppmerksom på opphavsrett ved kopiering.»

Kvinne, 36, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

Begrense seg ved slutten av budsjettåret?

«Hos oss er det lite/ingen føringer for dette. Regner med de tenker at vi forholder oss til kopiavtalen. Får beskjed om å begrense oss nå det nærmer seg slutten av budsjettåret dersom det overskrider.»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

© Ipsos | Strictly Confidential

Hvordan bli føringene overholdt?

Her er det også varierende svar. Noen forteller at føringer knyttet til kopiering blir overholdt, mens andre forteller om tydeligere brudd på hva som er lov til.

Det virker ikke til at kopiering blir misbrukt systematisk med «vilje», men dersom det skjer, er det ofte rettferdiggjort med «til det beste for elevene» og «det er mangel på ressurser».

- Noen forteller at de kun kopierer fra hefter de har lov å kopiere fra. Forteller at skolen har kjøpt kopirett.
- Andre forteller at det kopierer fra engangshefter fordi det er for dyrt å kjøpe dem.
- En forteller at skolen hadde kun ett eksemplar av en bok. Denne ble delt på tre forskjellige trinn og de lot den ligge i nærheten av skriveren. Denne boken var spesielt knyttet til elever som hadde lesevansker.
- Noen forteller kun om føringer knyttet til mengde papir brukt.
- Andre forteller at føringer blir stort sett fulgt, men det hender at de selv har overkopiert til det beste for undervisningen.

«Går ut fra at det er meningen at vi skal forholde oss til kopiavtalen. Men det kopieres også ting som ikke skal kopieres. En lærer er alltid på jakt etter gode kilder, og hvis de finner en, er det fristende å bruke den»

Kvinne, 59, Vestland, Yrkesfag, Stor skole, KI: Av og til

«Jeg kopierer selv om jeg vet at det ikke er helt innafor til elevens beste…»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

HVORDAN BRUKER LÆRERE KI I SKOLEN 2026?

Om bruken av kunstig intelligens i skolen

© Ipsos | Strictly Confidential

Bruken av KI i skolen har økt mye de siste årene og er nå en integrert del av jobben

Startet med sporadisk testing

I starten var det eksperimenter for å se om KI kunne være nyttig.

Med utviklingen innen KI de siste årene har bruken økt i takt med kvaliteten

I dag er bruken godt etablert og lærere «*ser seg ikke tilbake*» og forventer at bruken kommer til å øke fremover

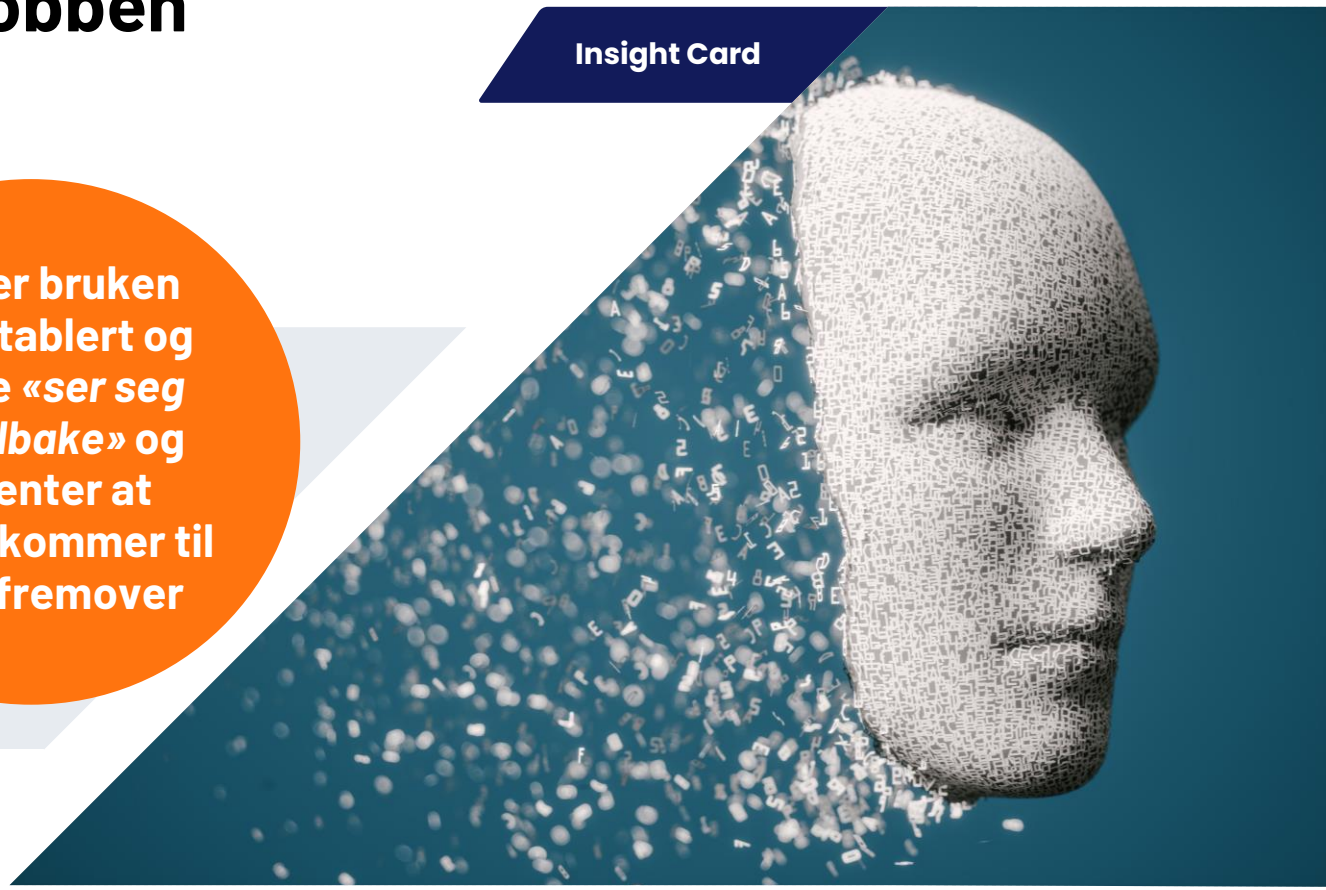

I starten handlet det mest om å stille enkle spørsmål til en chatbot og se hvor gode svarene var. Etter hvert utviklet bruken seg mot hjelp til å planlegge undervisningen og genere enkle oppgaver.

Bruken av KI i dag er en integrert del av arbeidshverdagen og brukes flittig til planlegging, genere oppgaver, differensiere oppgaver/tekster til ulike nivå, sparringspartner og hjelper lærere i effektiviseringen – særlig knyttet til planlegging.

© Ipsos | Strictly Confidential

Sitater om utviklingen

«Jeg begynte å bruke KI til å lage oppgaver og skriverammer. Det gjør jeg enda, men i tillegg bruker jeg den til flere andre ting. Som å forberede spørsmål, lage bilder og å foreslå tekster til oppgaver feks med spesifikke tema (...) Jeg tror både jeg og elevene vil bruke dette mer framover.»

Kvinne, 28, Nordland, Grunnskole, Liten skole, KI: Svært ofte

«Mine mest suksessrike undervisningsopplegg har KI på en eller annen måte vært involvert.»

Mann, 30, Møre og Romsdal, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte

«Den spede begynnelse handlet ofte om å stille enkle spørsmål til en KI-chatbot, og se hvor gode svarene var. Etter hvert har det gått over til å bli mye mer fokus på hjelp til utvikling av emneplaner, arbeidssak, oversikter og slikt. Jeg har tro på at bruken kommer til å øke, og tror det vil være en god hjelp for mange.»Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

MEN HVORDAN ER BRUKEN AV KUNSTIG INTELLIGENS ORGANISERT AV SKOLELEDELSEN?

© Ipsos | Strictly Confidential

«Informasjon deles mer på et "privat" nivå enn et organisert institusjonelt nivå. Deler ikke prosessen av å lage ting, men heller det ferdige resultatet. Det er ikke en strukturert organisering. Folk bruker det veldig individuelt»

Mann, 28, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Storbruker

«Det kan for eksempel handle om trinnsamarbeid eller fagsamarbeid, hvor en av de som er litt ivrige på KI viser hvordan hun bruker det aktivt i faget eller i planleggingen. Slik inspirerer vi hverandre, og sprer kunnskap, uten at det blir lagt opp til det spesielt fra ledelsen»

Mann, 49, Vestland, Liten skole, grunnskole, KI: Jevnlig

«Skolen har tatt UDIR sin kompetansepakke rundt KI, og vi har hatt en ekstern kursholder fra Dustin, som har veiledet oss til å tenke prompt, kritisk bruk og praktiske tips og triks, Personalet har fått opplæring i bruk av KIKI, og har i team utviklet snakkeroboter de kan bruke på sine trinn og i sine fag»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, liten skole
KI: Jevnlig

Hvordan er utforskingen organiseringen i grunnskolen?

Mer privat regi enn organisert: Lærere forteller at organiseringen og utforskningen av KI i skolen, stort sett ikke kommer fra ledelsen.

- Lærere finner ut av det på egenhånd og utforsker selv.
- «Uoffisielle faggrupper» dannes av interesserte hvor det deles tips, prompts og resultater. Noen er også opptatt av metoder for å sjekke om elevenes innleveringer er KI-genererte.

Hva skolene organiserer: Det skoleledelsen arrangerer er mer sporadiske samlinger som:

- En skole har hatt felles gjennomgang av «kommunens KI og «snakkeroboter», UDIR sin «kompetansepakke rundt KI» Opplæring i KIKI og en hatt en ekstern kursholder.
- Skoleledelsen kan informere om regler, særlig knyttet til personvern, men lite informasjon utover det.
- Enkelt økter hvor informasjon deles kan forekomme, men ikke «systematisk» i regi av ledelsen.
- Noen skoler er mer organisert, med mulighet for å bruke «fellestiden» til å utforske KI.

Hovedsakelig forteller lærere at det er lite organisering av KI i regi av skolen

Det er lite føringer i grunnskolen utover å passe på personvern med bruken av KI

- **Sensitiv informasjon skal passes på:** Lærere har fått tydelige beskjeder om at de må passe på personopplysninger.
  - Dette gjelder primært informasjon som kan identifisere andre, som elever.
  - Noen forteller at de ikke kan «tvinge» elever til å logge inn med private eposter på ulike plattformer. Samtidig er dette sjelden et problem – elever har typisk egne brukere på for eksempel ChatGPT.
- **Kjøpt tilgang til egne KI-tjenester levert av kommunen:** Utfordringene knyttet til personvern, har for noen skoler, resultert i kjøp av «trygge plattformer» utviklet av kommunen.
- Noen har fått instrukser om å passe på åndsverk, men det er lite håndhevet fra skoleledelsen.

Typisk blir føringene rundt «å passe på personvernet» kommunisert på fellesmøter.

«Personvern gjelder så klart uansett hva man gjør i skolen. Ellers så har det ikke vært noen føringer på hva som er lov og ikke lov. Personvern har blitt nevnt av ledelsen under fellestid. Disse føringene blir nok overholdt, siden mine kolleger er opptatt av personvernet til elevene»

Mann, 32, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

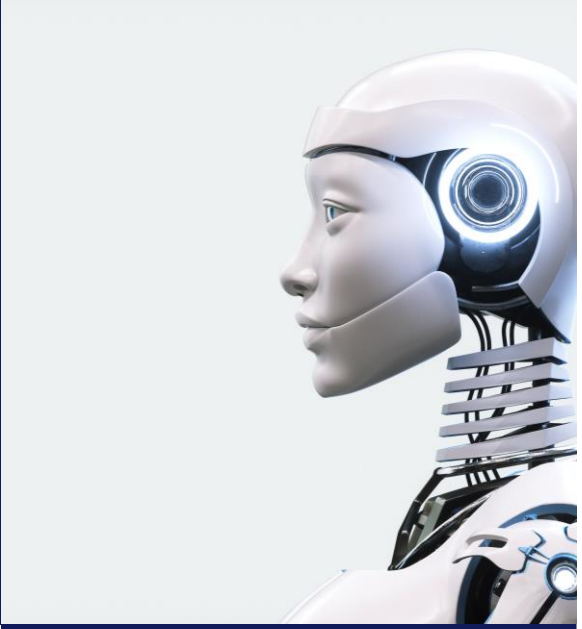

«Vi har fått beskjed om at sensitiv informasjon, elevers besvarelser/åndsverk ikke skal inn i KI. Dette sies veldig tydelig i fellesmøter med alle lærere, og blir selvsagt fulgt. Hvis elevene selv ønsker å legge inn noe de har skrevet for å få tilbakemelding på det er det ikke like problematisk»

Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Vi har en KI gruppe, som jeg er endel av. I tillegg blir det kaldt inn til månedlig møter som er frivillig for alle ansatte. Første møte handlet om Openclaw og hva som rører seg av lokale modeller. Neste møte handler om vibekoding. Møtene holdes av frivillige entusiaster. Jeg sitter i denne gruppen.»

Mann, 42, Buskerud, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

«Vi har hatt KI som satsingsområde dette året, med både felles foredrag, gruppearbeid og individuell utvikling knyttet til temaet. Her har fokus vært muligheter for oss og for elevene.»

Kvinne, 36, Akershus, Stor skole, VGS, KI: Jevnlig

«Det er strukturert til fellestid, hvor det har pågått et kontinuerlig arbeid over lengre tid.
ja, 25% er fordelt på 3 lærere til å jobbe med KI.»

Mann, 28, Akershus, VGS, Stor skole, KI: Jevnlig

Hvordan er utforskingen organisert på VGS?

På VGS varierer graden av organiseringen, men totalt virker utforskningen til å være mer organisert sammenlignet med grunnskolen.

- Lærere forteller at skolene har KI som et satsingsområde.
- Noen forteller om dedikerte KI-koordinatorer som tester og legger til rette for andre lærere.
- Fortelles om jevnlige møter, foredragsholdere og workshops.
- En forteller at de benytter seg av VuKi modellen og lenker til «denne»

Samtidig også skoler hvor det er mer opptil hver enkelt lærer: Noen forteller også her om lite organisering og/eller at det er entusiastene som driver utforskningen. Disse «faggruppene» fremstår mer «offisielle» sammenlignet med grunnskole.

Andre forteller også at skolene forsøker å satse, men at det er vanskelig å navigere.

Noen er i startgropen av utforskning og andre har kommet lenger. Men uavhengig om det er organisert eller «på egenhånd» virker det til å være mye utforskning og snakk blant lærere om bruken av KI.

© Ipsos | Strictly Confidential

For VGS er det få føringer for bruken av KI bortsett fra passe på personopplysninger

Flere lærere forteller om vage føringer eller at de ikke kjenner til spesifikke føringer. Men noe går igjen:

- **Personopplysninger:** Skolene har gitt føringer på å passe på personopplysninger – ingen sensitiv informasjon som kan identifisere «skolens medlemmer» inn i KI.
- **Ikke bruke KI i vurderinger:** Noen har føringer knyttet til å ikke bruke KI til «generere» vurderinger på elevenes arbeid.
- **Ikke laste opp elevers arbeid i KI:** Andre forteller at de ikke har lov til å laste opp.
- **For skolene som har «Copilot»** Er det en hovedregel om «kun» benytte seg av denne.
- **Vuki-modellen som guide:** En forteller om dette, en **annen limer inn bildet til venstre** og forteller at dette er eneste føringen de har.

© Ipsos | Strictly Confidential

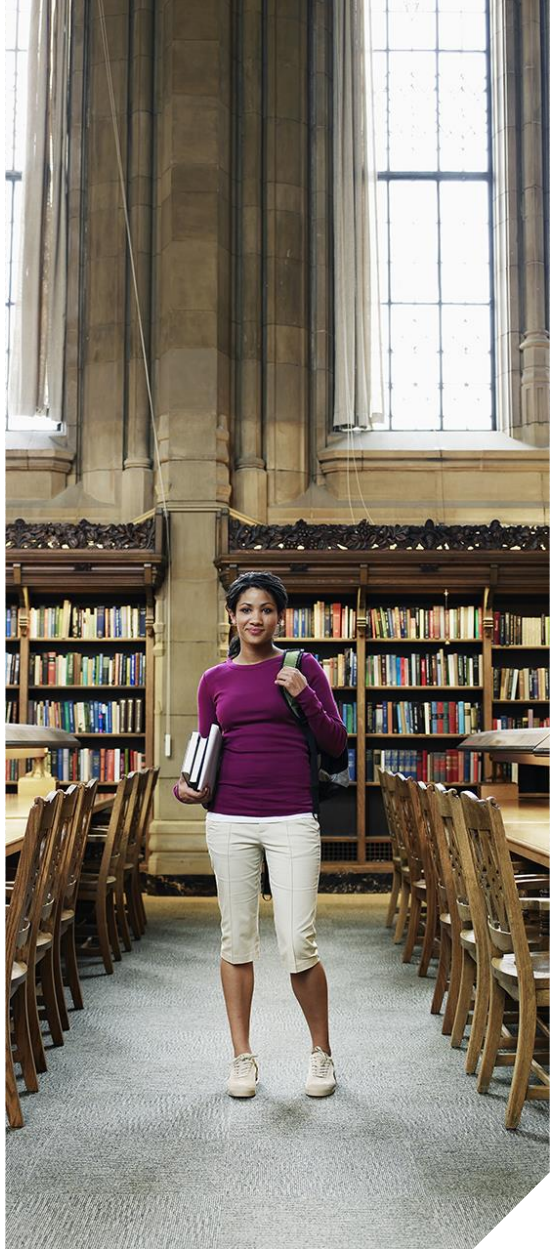

Kort oppsummering: Organisering og føringer

Utforskningen er i hovedsak ustrukturert og drevet av ildsjeler

- Deling skjer uformelt i team og via Teams/SharePoint.
- Noen få har sporadiske fellestidøkter med «kommunale drypp» eller kurs fra UDIR, men uten felles praksis.
- Der struktur finnes, er den lett med små arbeidsgrupper/koordinatorer og enkeltstående workshops.
- Mer formalisert utforskning på VGS enn grunnskole.

Det er lite føringer utover å passe på personvern

- Kjerneføringer er knyttet til personvern – ikke mate KI med identifiserende informasjon eller elevers besvarelser. I hvert fall ikke i «åpne KI-verktøy»
- Føringene kommuniseres på fellesmøter, teams og èn lærer forteller om plakat med føringer.

© Ipsos | Strictly Confidential

SÅ HVA BRUKER LÆRERE KUNSTIG INTELLIGENS TIL I 2026 OG HVORFOR BRUKER DE DET?

Først kort om hvorfor lærere bruker kunstig intelligens i 2026

Effektivitet og flyt

Med bruk av KI kan lærere redusere tid på forberedelser til undervisning.

- Effektivt å bruke KI til å gjøre «grovarbeidet» som for eksempel til å lage førsteutkast av oppgaver, eposter, lister, rotasjonsplaner etc.
- **Typiske gevinster** er spart tid og raskere igangsettelse.

Kvalitetsheving

Med bruk av KI kan lærere dobbeltsjekke kvaliteten av eget arbeid og planer.

- Kan kvalitetssikre eget opplegg mot kompetansemål. Be om forbedringspunkter eller gjøre språkvask av egne tekster.
- **Typiske gevinster** er mer presise kriterier, bedre tilbakemeldinger til elever, færre «blindsoner».

Raskere variasjon

Med bruk av KI kan lærere raskere få variasjon i aktiviteter og oppgaver knyttet til pensum.

- Genere tidslinjer og enkle presentasjoner for å visualisere pensum. Be om alternative aktiviteter til pensum.
- **Typiske gevinster** er flere innganger til samme pensum og det er enklere å variere på kort varsel og økt kreativitet.

Differensiering

Med bruk av KI kan lærere raskt differensiere/tilpasse oppgaver til flere nivåer.

- Forenkler tekster eller oppgaver tilpasset den enkelte elevs nivå. Lage mer elevnære caser i tilfeller pensum er utdatert.
- **Typiske gevinster** er reell tilpasning i klasser som kan gi økt mestring hos flere elever og mer elevnære caser.

© Ipsos | Strictly Confidential

OPPSUMMERT

KI sparer tid, forbedrer kvaliteten og gjør undervisningen mer variert, tilpasset og relevant. Dette frigjør kapasitet til å fokusere på elevene.

«KI har gjort det litt kjedelige delen av arbeidet raskere og mindre arbeidskrevende. jeg lager utkaster og sparrer med KI. lager undervisningsopplegg. Jeg sparer som sagt mye tid og krefter, som jeg kan bruke på den morsomme delen av jobben»

Mann, 55, Troms, Yrkesfag, Medium skole, KI: Svært ofte

«Det har gjort arbeidshverdagen enklere. Det handler ikke bare om å bruke mindre tid, men det frigjør tiden min til andre arbeidsoppgaver som oppfølgning. I tillegg kan jeg planlegge lenger frem i tid.»

Mann, 29, Oslo, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

«Det beste er at det gjør tilpasset opplæring mer realistisk i praksis, fordi jeg raskt kan lage oppgaver og tekster på ulike nivå og dermed møte flere elever der de er. Det har påvirket planleggingsarbeidet mitt mest, fordi det er der KI gir størst effekt for meg i form av tidsbesparelse og støtte»

Kvinne, 34, Møre og Romsdal, Grunnskole, Medium skole, KI: Jevnlig

HVILKE KI-PLATTFORMER BRUKER LÆRERE I DAG?

© Ipsos | Strictly Confidential

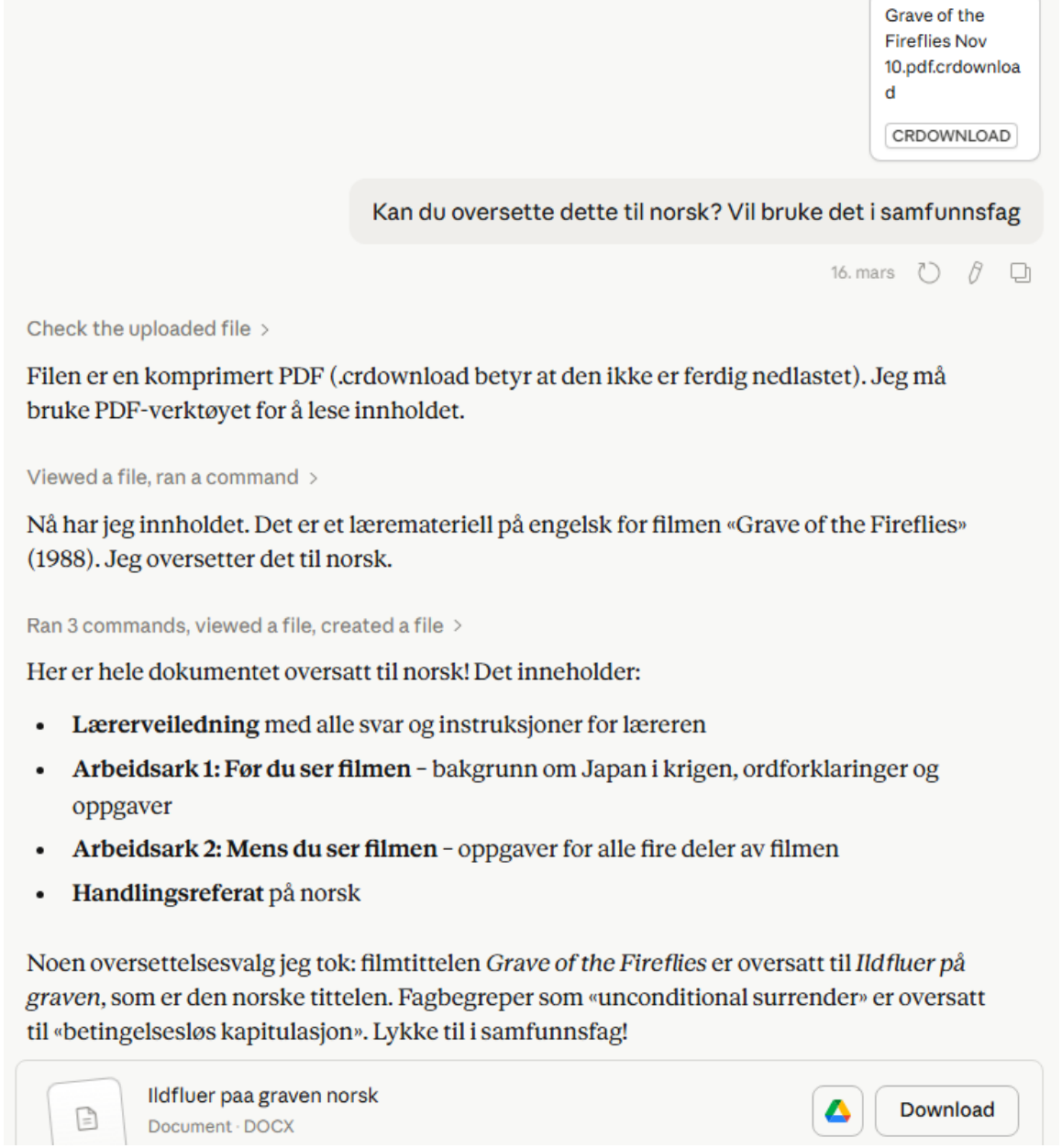

Det er flere plattformer i bruk, men ChatGPT og Copilot er de mest brukte

ChatGPT, Copilot og egne varianter utviklet av skolene/ kommunene er plattformene som oftest er brukt.

- **Avanserte bruker flere:** De mer avanserte betaler for egne lisenser på ChatGPT og bruker typisk flere plattformer om hverandre.
- **Typiske plattformene:** ChatGPT, Copilot og «skolens egne»
- **Lite begrensinger:** Det er få eller ingen begrensinger angående hvilke plattformer som er lov, men Copilot, som kommer med Microsoftpakken, virker til å være mest oppfordret sammen med plattformene i skolens/kommunes regi.
- **Skolens og kommunes egne plattformer:** Lærere snakker om egne plattformen i regi skole/kommune, men de nevner også at disse ikke er gode nok. Noen forteller at disse også fases ut til fordel for Copilot.
  - **Noen faser også ut Copilot til fordel for «SIKT».**

Det er et «plattformlandskap» som tydelig er i endring og ikke satt.

Skolens egne plattformer er typisk ikke gode nok og flere lærere kompenserer med gratisversjoner / betaler selv for tilganger til andre.

Det er særlig ChatGPT hvor gratisversjonen er mye brukt.
Høy grad av «skygge-AI»?

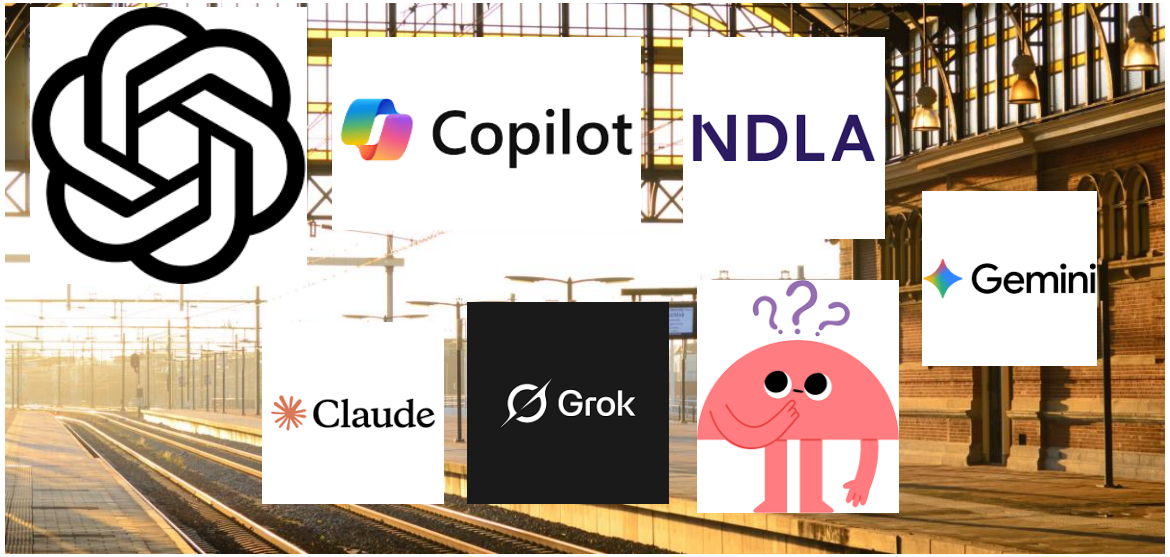

«Opplever chatgpt som mer kraftig og enklere å bruke enn ndla»

Mann, 61, Akershus, Studiespesialisering, Medium skole, KI: Svært ofte

«Jeg har betalt for chatgpt en periode, helt til en kollega tipset meg om at copilot sin chat har de samme funksjonene. Fylkeskommunen jeg jobber i har nå også utviklet en egen praterobot (skolup) som det er meningen at vi skal bruke i jobbsammenheng, men den er for dårlig og svarer feil på de fleste spørsmål»

Kvinne, 36, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«Jeg bruker pro funksjonen av Chatgpt, som jeg betaler for selv. Kommunen jeg arbeider i har en egen ki-funkjson men dette føler jeg ikke nytter»

Kvinne, 25, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte

SÅ HVA BRUKER LÆRERE FAKTISK KUNSTIG INTELLIGENS TIL I DAG?

© Ipsos | Strictly Confidential

6 kategorier med bruk av KI

01 Planlegging og oppgaveproduksjon – undervisning

Lærerne bruker KI som en sparringspartner i forberedelser. Generer oppgaver, caser, prøver, flervalgsoppgaver.

02 Differensiering og tilpasning

Lærerne tilpasser opplegg til ulike nivåer – flere versjoner av samme innhold men ulike nivåer. Kan forenkle eksisterende tekster til tilpasset elevnivå. Genere oppskrifter/oppskriftskonvertering er til mat og helse.

03 Vurdering og tilbakemelding

Lærerne bruker KI til å forbedre sine egne tilbakemeldinger til elever. Noen snakker også om egne metoder for avdekke elevers bruk av KI.

04 Språk og kommunikasjon

Lærerne bruker KI for å ha språklig trygghet. tonejusteringer, korrekturlesing, hjelp til grammatikk i ulike fag. Dette gjelder «eget bruk» men også med elever.

05 Visuelt innhold og ressurser

Lærerne genererer illustrasjoner, bilder og undervisningsmateriell med KI. For eksempel forklarer tekst med bilder, lager tidslinjer og genererer powerpoint-slides.

06 Elevstøtte og administrasjon

Lage klassekart, ordenselevlister uten repetisjon og med rulleringer. Maler for krevende samtaler.

Språkroboter: Elever bruker disse verktøyene til å øve på grammatikk osv i klasserommet.

© Ipsos | Strictly Confidential

Planlegging og oppgaveproduksjon

KI har blitt en fast samarbeidspartner når det kommer til hvordan lærerne lager oppgaver til sin undervisning, men det er individuelt bruk og «hvordan» er basert lærerens egen kreativitet.

- Bruken spenner seg fra enkle arbeidsark for en undervisningstime til flerukers prosjektoppgaver (yrkesfag).
- KI brukes på tvers av fag og trinn, men den faktiske bruken er **«individuell»** i den forstand at det er opp til **kreativiteten** til hver enkelt lærer i hva de bruker KI til.
  - Men til og med de som opplyser om mindre KI-bruk, bruker det «strukturert» til oppgaveproduksjon/planlegging.
- Lærere bruker KI som en idebank og sparringspartner som gjør grunnarbeidet. De må editere og tilpasse outputen i etterkant.

Bruken av KI har blitt et viktig verktøy for lærerne til oppgaveproduksjon og bruken er fortsatt under mye eksperimentering.

«Jeg legger inn hele kompetansemålet eller tema. Ber den tilpasse til VG2 BUA. F.eks. gi meg forslag på caser for tema "sosial kompetanse" for VG»

Mann, 29, Oslo, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

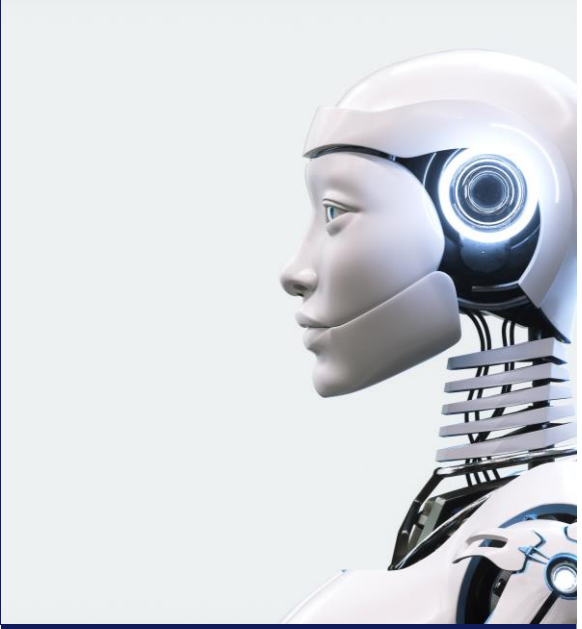

«Feks. lag et undervisningsopplegg om språklige virkemidler til en vg2 klasse i norsk YF. Legg det opp som strasjonsundervisning.Justerer resultatet til jeg er fornøyd med det og bruker det i undervisningen. Dette sparer mye tid i en travel lærerhverdag.» Kvinne, 59, Vestland, Yrkesfag, Stor sko

Eksisterende læreverk er en «aktiv» del av KI-produksjonen

Det er ikke alle lærerne som «aktivt» bruker eksisterende læreverk + KI på denne måten, men det forekommer, og noen har kun gjort det en sjelden gang.

1 Direkte inn i KI

Lærere limer inn, fotograferer eller skanner kapittelutdrag, oppgaver og tekster direkte inn i KI. Brukes til forenkling, sammendrag, oversettelse og oppgaveproduksjon.

2 KI-generer om spesifikke tema

Lærere ber KI lage «nytt innhold om samme tema» uten å lime inn bokteksten. En måte for å unngå å bruke åndsverk som input.

3 NDLA

Lærere ber KI basere seg på NDLA-innhold eller bruker NDLA-baserte chatboter. Kilden er forhåndsdefinert og kvalitetssikret.

OBSERVASJON

Lærerne løser praktiske problemer i øyeblikket, opphavsrett blir sjelden en del av vurderingen. Når det trengs en forenklet versjon av en pensumside, limes/sendes den inn i KI med en prompt om forenkling.

Samtidig finnes det er perspektiv om at KI allerede har mye av materialet «inne», og at de da ikke bryter opphavsretten. Noen forteller at de kan be om «output» fra ulike lærekilder og KI klarer å genere det.

© Ipsos | Strictly Confidential

Fire teknikker for å få eksiterende læreverk direkte inn i KI

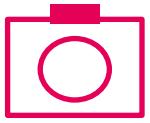

TEKNIKK 1

Ta bilde med mobilen/skjermbilde

Tar bilde av læreboksiden med mobil eller skjermbilde av digital bok

TEKNIKK 2

Skanning av kapittel

Skanner hele kapitler fra fysiske lærebøker for innholdsmessig dybde

TEKNIKK 3

Limer inn tekstutdrag

Kopierer tekst direkte fra digitale læreverk og artikler

TEKNIKK 4

PDFeksport av kapitler

Lager PDF av kapitler og laster opp som dokumentkilde

FELLES MØNSTER

Alle teknikkene har samme mål: å gi KI tilgang til konkret innhold fra læreverket. Forskjellen ligger i hvor mye innhold som hentes inn, og hvor strukturert kilden er. Skanning og PDF-eksport gir KI hele kapitler å jobbe med, mens foto og liming brukes til mindre tekstutdrag.

© Ipsos | Strictly Confidential

Mobilfoto og skanning

Konkrete eksempler på hvordan lærerne henter læreverk inn i KI

TEKNIKK 1: TA BILDET

«Gjør dette enklere eller vanskeligere»

FREMGANGSMÅTE

Tar bilde av siden med mobilen/skjermbilde, laster det opp i KI, og prompter kort: «gjør dette enklere» eller «gjør dette vanskeligere». Får tilbake en nivåjustert versjon av samme innhold.

RESULTAT

En differensiert versjon som læreren leser gjennom og justerer før bruk i klassen.

«Når det kommer til opphavsrett og KI, så synder jeg på at jeg kan ta et bilde av en artikkel, eller en tekst fra en bok og be KI lage en tilpasset tekst, til elevene mine»
Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

TEKNIKK 2: SKANNING

Skanning av kapittel, deretter to-tre runder med prompting

FREMGANGSMÅTE

Skanner et kapittel fra boka og ber KI lage oppsummering eller oppgaver til teksten. Leser alltid gjennom output, og gjør typisk to-tre runder med endringer og presiseringer før resultatet er godt nok.

RESULTAT

Et bearbeidet sett med oppgaver eller en oppsummering som læreren har jobbet seg iterativt frem til.

«Det har hendt at jeg skanner et kapittel fra boka og ber om oppsummering eller oppgaver til teksten.»
Kvinne, 36, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

Liming og PDF-eksport

Konkrete eksempler på hvordan lærerne henter læreverk inn i KI

TEKNIKK 3 · LIMER INN TEKST

Utdrag av tekst inn, forenklet versjon ut

FREMGANGSMÅTE

Limer inn tekstutdraget i KI og ber om en forenklet versjon tilpasset ulike nivåer, eller ber om forslag til oppgaver på ulike nivå basert på innholdet.

RESULTAT

Forenklet tekst og differensierte oppgaver som læreren bearbeider videre før bruk i klassen.

«Jeg kan bruke eksisterende læremidler som utgangspunkt, og henter ut tekster, oppgaver eller tema derfra som jeg så bearbeider videre ved hjelp av KI. Det kan for eksempel være at jeg limer inn et tekstutdrag og ber om en forenklet versjon tilpasset 3. trinn, eller at jeg ber om forslag til oppgaver på ulike nivå basert på innholdet»

Kvinne, 34, Møre og Romsdal, Grunnskole, Medium skole, KI: Jevnlig

TEKNIKK 4 · PDFEKSPORT

PDF inn i KI slik at KI har hele kilden

FREMGANGSMÅTE

Lager PDF av enkelte kapitler fra læreboken og laster opp som dokumentkilde til KI. KI bruker PDF-en som referansegrunnlag for oppsummeringer og oppgaver.

RESULTAT

Output forankret i pensumkilder, som gir læreren høyere tillit til at innholdet er faglig riktig.

«Bortsett fra å lage pdf fra noen kapitler . Kun om jeg ønsker KI trenger den konkrete innholdet
Dårlig på spesialiserte temaer . Derfor liker jeg best bruk der den får kildene.»

Mann, 42, Buskerud, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

Den andre veien:
Når KI selv «kan» stoffet

Mange lærere unngår å laste opp læreverk, og ber heller KI lage nytt innhold om samme tema. Læreverket blir referansepunkt og inspirasjonskilde, ikke direkte input.

- Lærerne antar at allmennstoff og kjente verk allerede ligger i KI-modellens «trening/data». Det holder å henvise til tema, faget og nivået.
- Praksisen brukes bevisst/ubevisst for å unngå opphavsrettsproblemet uten at den faglige kvaliteten ofres.
  - Output blir mer generisk, men er en rask metode for å komme i gang med oppgavelaging/planlegging.

Brukes for å komme på «generelle ideer», men må kvalitetssjekkes av lærere.

«Eksempel på prompt: Lag tre innfyllingsoppgaver for elever i vgs, spansk 1. Oppgavene skal gi øving i å bruke perfektum (pretérito perfecto)

4. Å lage drilloppgaver er tidkrevende, men ikke så faglig krevende. Chat klarer dette fint»

Kvinne, 56, Trøndelag, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

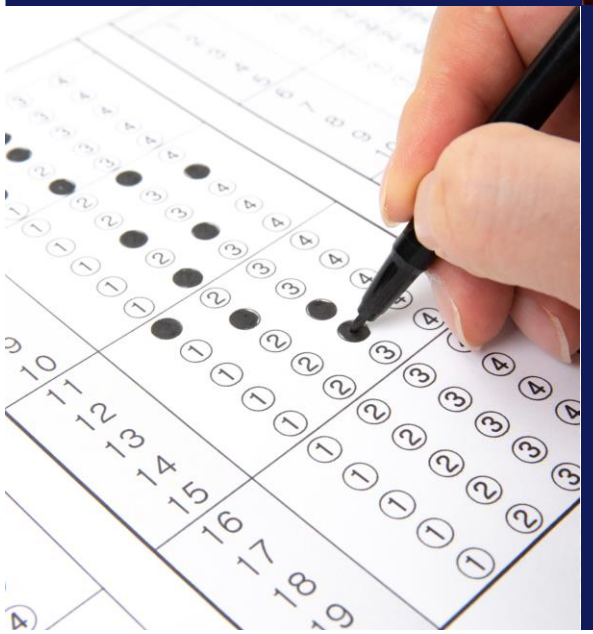

«innspill til undervisningsopplegg: prompt: Jeg vil lære elevene litt om samtidslitteratur, og vil fokusere på postmodernism, virkelighetslitteratur (..) Hvilke læringsaktiviteter kan passe inn i en 90 minutter lang økt?»

Kvinne, 36, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

HVORDAN PÅVIRKER KI KOPIERINGSBEHOVET?

© Ipsos | Strictly Confidential

KI senker terskelen for å produsere innhold, men ikke nødvendigvis behovet for å ha papir tilgengelig.

KI har en delt effekt: Det reduserer behovet for å kopiere fra eksisterende kilder, men kan øke produksjonen av engangsarbeidsark fordi det er så lett å lage nytt innhold.

Mindre kopiering fra læreverk: KI «kan» læreverket fra før, så lærerne skriver kortere prompter for nytt innhold framfor å lete opp og kopiere.

Mer kopiering av enkelt ark: Det er enklere og raskere å lage nye, unike ark med KI. Lærerne opplever også mindre dårlig samvittighet for åndsverk når innholdet er KI-generert.

Ingen endring: KI har flyttet inn i forberedelsesfasen, men ikke distribusjonsfasen. Vanen med å kopiere opp ark er individuell og endrer ikke undervisningsformen alene. Hvis man er vant til å bruke mye ark i undervisningen, bruker man fortsatt mye ark.

«Skaper kanskje mer kopier? Flere arbeidsark, færre lærebøker. (....) Færre lærebøker og arbeidsbøker blir erstattet med ark som ofte kun blir brukt en gang.»

Mann, 28, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Storbruker

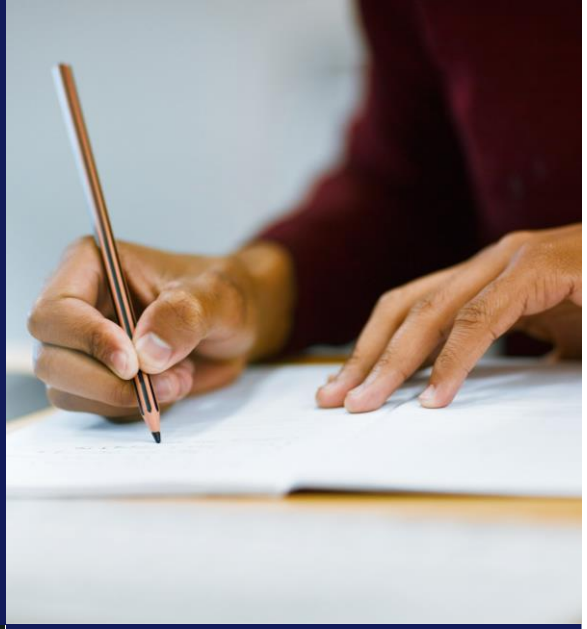

«Det virker som de fleste ikke bruker kopiering når man bruker KI, for den vet liksom alt som står i læremidlene fra før. Som oftest er det nok å skrive en prompt uten ytterligere vedlegg.»

Mann, 30, Møre og Romsdal, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte

Observasjoner angående kopieringsbehov, KI og eksisterende læreverk

KI fortrenger læreverket som kilde til kopiering

Lærere slutter å kopiere direkte fra læreverk fordi KI kan brukes til å genere tekster/oppgaver raskere.

Læreverket er ikke lenger det selvfølgelige utgangspunktet.

Læreverk er «mellomstasjonen» for nye oppgaver og blir en del av prompten

Læreverk brukes som inspirasjon og kontekst til KI, der KI brukes for å genere nye oppgaver/tekst basert på læreverk.

Dette setter eksisterende læreverk i en ny posisjon som mellomleddet med den faglige konteksten og blir en del av prompten.

Mindre «dårlig samvittighet» med bruk av KI?

Oppgaver og tekster generert med KI, kan for noen gi mindre dårlig samvittighet overfor opphavsretten, fordi de ikke kopierer direkte fra opphavsrettslige kilder, men henter det fra KI.

Hva kan dette bety for Kopinor?

1

Den nye gråsonen er læreverk som input.

Når lærere skanner kapittel og laster opp i KI, er det ikke kopiering i tradisjonell forstand, men det er bruk av læreverk som faller utenfor dagens avtale?

2

Lærerne er allierte, ikke motstandere.

De er rådville, ikke nødvendigvis motvillige. De trenger tydelige rammer som forklarer hva som er lov med KI, men har ikke fått det. Samtidig har de et praktisk perspektiv om hva som er best for undervisningen.

3

Verdien av læreverket flytter seg.

Læreverket er ikke lenger primært en kilde lærerne kopierer fra og deler ut. Det fungerer mer som et faglig fundament og kontekst til en prompt til å skreddersy undervisningen bedre.

4

KI-innhold konkurrerer med læreverket.

KI er den nye standarden for "raskt og enkelt". Læreverkets verdi må være tydelig nok til at lærerne velger det aktivt, ikke fordi de må, men fordi det gir noe KI ikke gir?

Tre retninger for kopieringsbehovet med bruk av KI

Verdt å merke seg at de fleste respondentene legger seg på "mindre" eller "ingen" og det er et mindretall som forteller om mer kopiering.

MINDRE KOPIERING	INGEN ENDRING	MER KOPIERING
«Det virker som de fleste ikke bruker kopiering når man bruker KI, for den vet liksom alt som står i læremidlene fra før hehe... Som oftest er det nok å skrive en prompt uten ytterligere vedlegg (...)» **Mann, 30, Møre og Romsdal, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte**	*«Føler ikke jeg kopierer noe mer enn før, før lagde jeg selv opplegg å kopierte opp, nå lager ki deler av det. Men kopieringen er fortsatt den samme.»* **Kvinne, 25, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte**	*«Skaper kanskje mer kopier? Flere arbeidsark, færre lærebøker/arbeidsbøker. (...) Færre lærebøker og arbeidsbøker blir erstattet med ark som ofte kun blir brukt en gang.»* **Mann, 28, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Storbruker**
«I mitt tilfelle minker det behovet for kopiering, da jeg genererer faginnhold i større grad. Om jeg trenger en fagtekst får jeg KI til å skrive den. (...) Bilder kan genereres med en god prompt (...)» **Mann, 55, Troms, Yrkesfag, Medium skole, KI: Svært ofte**	*«Tror ikke KI fører til noen endringer for mitt kopieringsbehov. Behovet ble mindre og mindre grunnet flere gode digitale kilder fra før av.»* **Mann, 61, Akershus, Studiespesialisering, Medium skole, KI: Svært ofte**	*«KI påvirker kopieringsbehovet fordi oppgaver og lignende blir stående på ark som kopieres opp, fremfor i en bok.»* **Kvinne, 36, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig**
«Jeg tror KI kan være med på å minske kopieringsbehovet fordi man heller kan generere nye tekster, maler osv. Hvis man trenger en tekst om feks økosystem fra en bok, så kan man like greit få KI til å generere en tekst, istedenfor å kopiere den.» **Kvinne, 28, Nordland, Grunnskole, Liten skole, KI: Svært ofte**	*«Påvirker ikke behovet mitt for kopiering. Jeg må fortsatt gjør samme kopiering (arbeidsark, kontrakter) osv som før uavhengig KI.»* **Mann, 46, Nordland, Yrkesfag, Stor skole, KI: Jevnlig**	*«Sparekniven i fylket har medført at KI av meg blir flittigere brukt nå enn tidligere. Derav følger økende kopieringsomfang.»* **Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig**

KORT OM OPPHAVSRETT

© Ipsos | Strictly Confidential

Oppsummert: Opphavsrett og lærere

Lærerne er prinsipielt enige, men praktisk overlatt til seg selv når det kommer til å navigere i opphavsrett.

Opphavsrett er lite kommunisert fra ledelsen og snakkes sjelden om mellom lærere.

«Jeg opplever at det vanligvis ikke snakkes om opphavsrett på min arbeidsplass. Det ble nevnt i et møte for omtrent to år siden. Etter det har det ikke blitt tatt opp av ledelsen på nytt. Personalet snakker heller ikke om temaet, så vidt meg bekjent.»

Kvinne, 36, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

Hovedfunn

Opphavsrett er ikke et tema i lærerens hverdag: Det kommuniseres svært lite om opphavsrett i hverdagen.

1. Lærere snakker sjelden om det seg imellom.
2. Ledelsen gir generelt lite føringer knyttet til opphavsrett. Blant lærere oppleves føringene som vage.
3. Lærerne må selv oppsøke informasjon dersom de blir usikre.

Kopieringsavtalen er typisk husket fra lærerstudier. Det er lite informasjon om kopieringsavtalen i det daglige, men huskes typisk fra studietiden. Dette betyr at detaljene i avtalen ikke er godt kjent.

Prinsipielt enig i avtalen, men vanskelig i praksis: Lærere er enig i at avtalen er viktig, og at utgivere skal få betalt, men det er vanskelig å følge i den praktiske hverdagen.

Hovedfunn

Vanskelig å navigere opphavsrett: Lærerne forteller at det kan være vanskelig å navigere i opphavsrett, særlig når det er lite informasjon/føringer og det er et behov for å kopiere.

Men noen lærere forteller at hjemmesiden til Kopinor har blitt bedre med årene og dette har gjort informasjonsinnhenting bedre.

Noen opplever at det er vanskelig å navigere grunnet manglene ressurser, andre opplever det er vanskelig å navigere grunnet manglende kunnskap.

Opphavsrett er noe fjernt og uklart for de fleste lærere og KI gjør det enda mer utydelig.

Flertallet av lærerne tenker rett og slett ikke på opphavsrett når de bruker KI. Det skyldes ikke motvilje, men fravær av rammer, kunnskap og praktisk relevans. Viktigere med personvern.

- **Tenker ikke på det:** Flere av lærerne sier rett ut at de hverken tenker på opphavsrett eller kopieringsavtalen i jobbhverdagen.
- **Tenker på det, men er usikker:** De som er bevisste opplever at det er vanskelig å navigere opphavsrett i praksis. Særlig med bruk av KI.
- **En rettferdiggjøring** knyttet til om andre har «matet inn» bøker, og KI kan noe om disse, er det ikke deres problem.
- Kopieringsavtalen oppleves uklar når den møter KI.
- **Vet de bryter regler, men gjør det likevel:** Noen lærere er klar over at de er i en gråsone, men kjører på fordi det fungerer i hverdagen og det praktiske og «best for elevene» er viktigst.
- **Få har fått tydelige føringer fra ledelsen**: Opphavsrett ved KI bruk er sjelden tema på personalmøter eller fellestid.

«Jeg skal være helt ærlig å si at jeg hverken tenker på opphavsrett eller kopieringsavtale i jobbhverdagen.»

Kvinne, 25, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Svært ofte

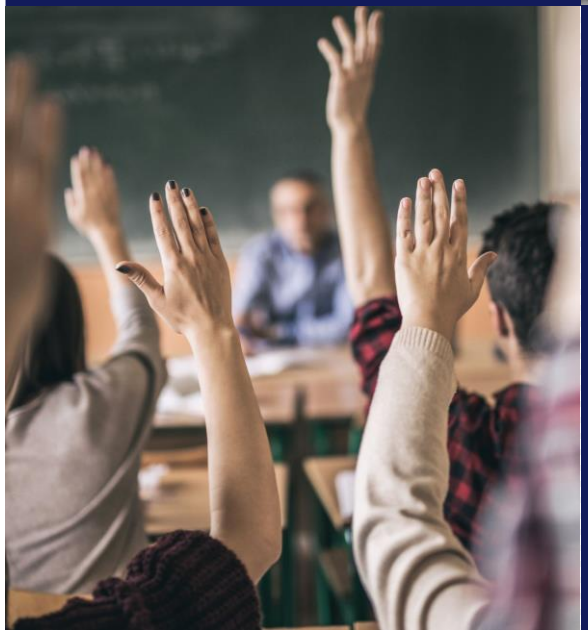

«Ai ai, her er vi inne på noe. Jeg synder her. Tar for meg bøker, artikler, utdrag og mater inn i KI. Bryter helt klart noen åndsverkslover.»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

OM KOPINOR

Hva lærere vet om Kopinor, kopieringsavtalen og kommunikasjonen til Kopinor

© Ipsos | Strictly Confidential

Kopinor er viktig, men få lærere har en aktiv relasjon til organisasjonen i hverdagen

Lærere kjenner generelt lite til Kopinor, noen gjenkjenner kun navnet og logoen, mens andre kjenner til arbeidet med å passe på opphavsrett.

Arbeidet er viktig: Det blir trukket frem at arbeidet er viktig for å sikre rettigheter og betaling til forfattere slik at det også i fremtiden blir produsert gode læreverk.

Vet at skolen har en avtale: Noen assosierer Kopinor kun med «en avtale om kopiering» og at skolen har den.

Kjenner ikke til i det hele tatt: Noen lærere forteller at de ikke kjenner til Kopinor i det hele tatt.

Husker plakater fra tidligere: Noen forteller at det tidligere fantes plakater, men ikke nå – andre forteller derimot om plakater om «kopieringsavtalen» nå.

Lærerne støtter Kopinor fordi de synes det er rettferdig. Ikke fordi det er noe de tenker på i hverdagen. De forstår at de som lager noe, skal ha betalt for det. Men støtten er mer teoretisk; den fører sjelden til at de gjør noe annerledes på jobb.

«Jeg vet at de finnes, og at de jobber med opphavsrett. Det er et viktig arbeid»

Kvinne, 59, Vestland, Yrkesfag, Stor skole, KI: Av og til

«Kopinor passar på at folk sine produkt ikkje vert misbrukt.

Eg forstår kvifor vi har desse lovene, og tenkjer i det daglege lite på dette. (...) Viktig at dei som har gjort ein jobb får betalt for dett»

Kvinne, 43, Rogaland, Grunnskole, Stor skole, KI: Svært ofte

Lærernes kjennskap til Kopinor

Lærerne fordeler seg i fire grupper. Ingen er direkte negative, men kun få har faktisk kjennskap til Kopinor utover at det handler om kopiering.

Flest

Vet litt – oppfatter positivt

Forstår at Kopinor handler om opphavsrett og at forfattere skal ha betalt. Prinsipielt positive, men avstanden til hverdagen er stor.

Støtte uten stort engasjement.

«Hvor ofte tenker du på Romerriket? Jeg tenker svært sjelden på Kopinor som organisasjon, men de ligger jo i bakhodet i form av avtalen om kopiering.»

Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

Mange

Vet ingenting eller nesten ingenting

Sier rett ut at de ikke kjenner Kopinor. Særlig yngre lærere og yrkesfaglærere.

Kopinor sin synlighet hos disse er svak.

«Jeg kjenner ikke til kopinor, og har ikke noe mening om det. Kan være noe jeg burde visst om, men det har aldri dukket opp.»

Mann, 29, Oslo, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

Mindretall

Husker fra før, men ikke så mye nå

Husker Kopinor fra papirtiden med plakater på kopimaskiner. Synligheten har forsvunnet i den digitale hverdagen over årene.

Strukturelt synlighetsproblem.

«(..) Før den digitale hverdagen tok oss var kopinors retningslinjer stort sett limt opp over alle kopimaskiner på skolen og vi ble tvunget til å tenke på det.»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

Minst

Kritisk til relevansen

Stiller seg ideologisk kritisk. Mener Kopinor sin grunnpremiss er utdatert i en KI-tid hvor «alt som kan kopieres vil bli kopiert».

Lite mindretall, men sterkt signal.

«I mitt verdensbilde tilfører ikke patenter og kopilover verdi. Alt som kan kopieres vil bli kopiert, så at det skapes verdi ved å hindre kopiering er jeg uenig i.»

Mann, 42, Buskerud, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

OM KOPIERINGSAVTALEN

© Ipsos | Strictly Confidential

Kopieringsavtalen er kjent som navn, men ikke nødvendigvis detaljene i den

Kjent fra studiet

Typisk lært om under studiene, og ikke i jobbhverdagen

Plakater ved kopimaskinen

Tidligere var avtalen mer synlig som for eksempel med plakater ved kopimaskinen

«Glemt» i en digital hverdag

Lærere får sjelden informasjon om avtalen i jobben

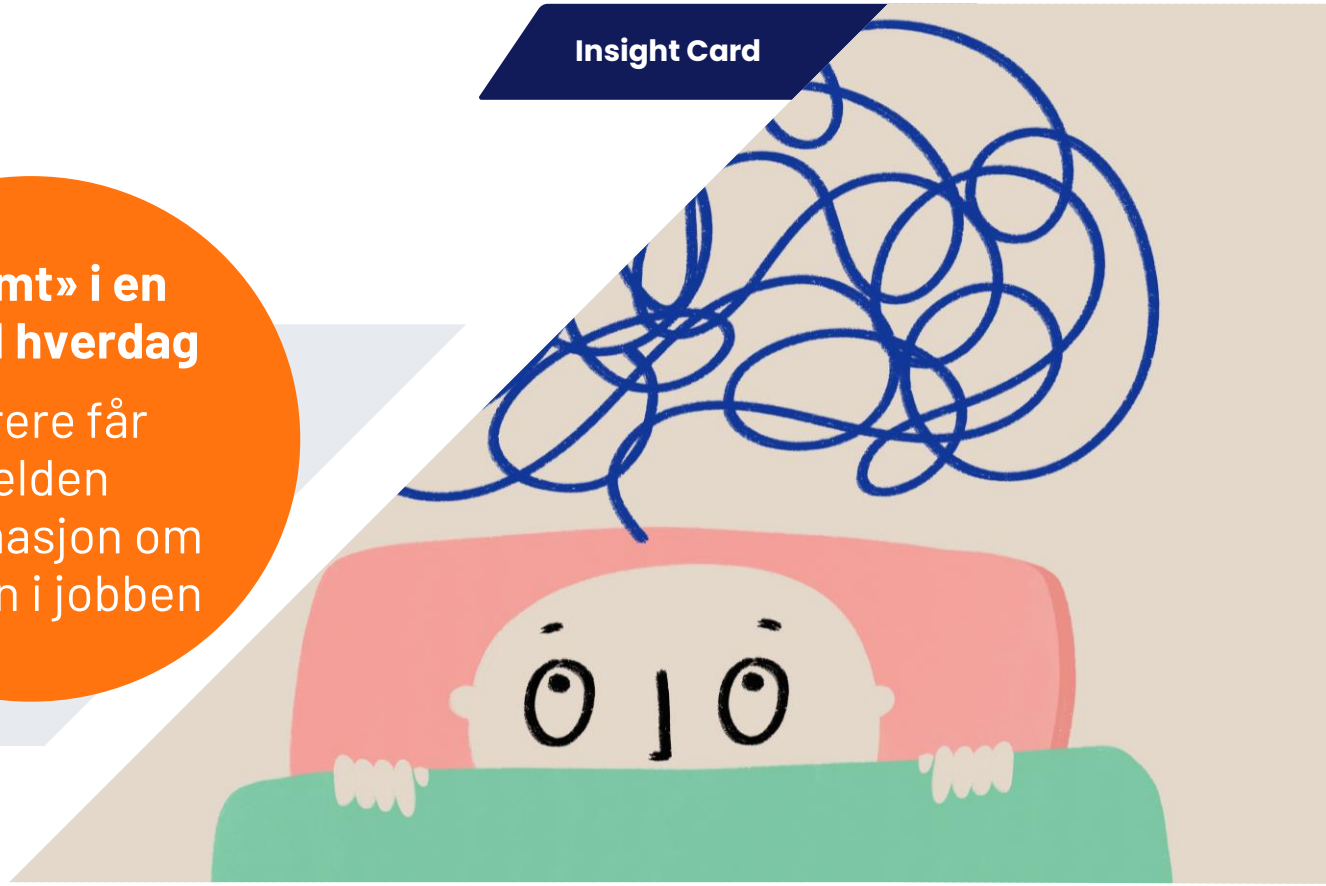

Lærerne kjenner avtalen «som et navn», og de støtter prinsippet, men kan sjelden detaljene i avtalen. Hovedsakelig er det informasjon fra studietiden, men flere nevner også plakater.

I praksis avgjøres etterlevelsen av ressurssituasjonen, og ikke hva som er «lov». Er det ressursmangel på bøker/nødvendig med «ulovlige kopier» for det beste for undervisningen, vil det, av praktiske hensyn, bli kopiert mer. Ikke i opposisjon, men for å levere god undervisning.

© Ipsos | Strictly Confidential

Kopieringsavtalen

«Aldri hørt om kopieringsavtalen før, så har ikke forholdt meg til den akkurat.»

Mann, 30, Møre og Romsdal, Yrkesfag, Stor skole, KI Jevnlig

«Kopieringsavtalen er ikkje noko vi har diskutert på jobb, så kjenner ikkje til den e i detalj. Veit likevel at det ikkje er greit å kopiere uavgrensa»

Kvinne, 43, Rogaland, Grunnskole, Ungdomsskole, Stor skole, KI: Svært ofte

«Vet at andre lærere kopierer litt oftere, de tenker da vel mest på elevene og mindre på avtalen, bryter den altså ikke bevisst. Trang økonomi er vel hovedårsaken for ulovlig kopiering»

Mann, 61, Akershus, VGS, medium skole, KI: Svært ofte

1

Kjennskap til avtalen er varierende

Det virker til å være tre ulike grupper av kjennskap.
1. De som vet at den finnes uten å kunne detaljene.
2. De som aldri har hørt om den.
3. De som kjenner avtalen og forholder seg til den.

2

Avtalebrudd forekommer av pragmatiske årsaker

Bruddene er pragmatiske og drivere er trang økonomi, men også mangel på bevissthet.

3

Avtalen diskuteres ikke i detalj med andre lærere

Avtalen er «privat» i den forstand at lærere ikke diskuterer mye med hverandre om hvordan andre forholder seg til avtalen.

*«**I nokre tilfeller har ein fått eit eksamplar for å vurdere frå ulike forlag**, **og så kopierer ein i staden for å kjøpe fleire bøker pga økonomi**. Kanskje meir omfattande på barneskulen, sidan ungdomsskulen er meir digital, og at vi har fått kjøpt inn klassesett av nokre bøker og fulle sett av dei fleste.»*

Kvinne, 43, Rogaland, Grunnskole, Stor skole, KI: Svært ofte

*«Jeg kjenner til at avtalen brytes. **Skoler/lærere bestiller vurderingseksemplarer av bøker, og bruker disse til kopiering**. I tillegg kjøpes det enkeltinnhold på sider som Malimo, og deles flittig i personalet.»*

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

Observasjoner om hvordan lærere forholder seg til kopieringsavtalen i praksis

Etterlevelsen avgjøres av ressurser, ikke av kunnskap

Lærere på skoler med nok lærebøker følger avtalen uten store problemer.

På skoler med ressursmangel brytes avtalen oftere, ikke i opposisjon, men for å levere god undervisning.

Manglende oppgavebøker og engangshefter er den hyppigste årsaken til at avtalen ikke overholdes.

Lærere «ser mellom fingrene» når elevene trenger materiell

Mange lærere er klar over begrensningene i kopieringsavtalen, men velger å bryte dem for å få jobben gjort.

Det handler ikke om uvitenhet, det er pragmatiske regelbrudd der elevenes behov «vinner»

Ledelsen tar ikke ansvar?

Nesten ingen lærere har fått tydelige føringer fra ledelsen om kopieringsavtalen.

Når ingen følger opp blir det opp til hver enkelt lærer å vurdere. Praksis varierer fra lærer til lærer og fra skole til skole, og det er ulike kulturer knyttet til det.

Flere mener at ansvaret bør ligge hos arbeidsgiver, ikke hos den enkelte lærer.

© Ipsos | Strictly Confidential

Tre måter lærerne forholder seg til kopieringsavtalen

Verdt å merke seg at de som bryter avtalen ikke gjør det av motvilje. Det er pragmatiske brudd der elevenes behov vinner over reglene.

FØLGER AVTALEN

«På min skole så synes jeg de jeg kjenner til forholder seg til den som noe som bør følges. Vi har lærebøker i nesten alle fag, og derfor er det enklere å følge avtalen.»

Mann, 32, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Vi forholder oss til avtalen. Utfordringen ligger i bøker og tekster som ikke lenger er tilgjengelig eller som vi ikke får tak i fra utlandet. Der ser vi litt mellom fingrene.»

Mann, 49, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Av og til

«Fra mitt ståsted tror jeg vi følger avtalen ganske godt. Dette i forhold til behov utover de ressursene vi har tilgjengelig.»

Kvinne, 53, Østfold, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte

BRYTER PRAGMATISK

«Mange lærere bryter den på daglig basis. Vanskelig å følge hvis det mangler ressurser. Ingen føring fra ledelsen eller andre som jeg har fått med meg.»

Mann, 28, Agder, Grunnskole, Medium skole, KI: Storbruker

«I praksis blir det kopiert mye mer enn det som er tillatt. Mange er klar over begrensningene, men velger å bryte dem for å utføre jobben vi er satt til.»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«(..) skolen ikke har penger til å kjøpe nok bøker til alle. I disse tilfelle kjøpes det gjerne inn noen få hefter som kopieres opp, så det blir nok til alle.»

Kvinne, 36, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

FORHOLDER SEG IKKE TIL AVTALEN

«Føler man kopierer når det er behov. Uten å tenke noe mer på.»

Mann, 28, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«Forholder oss svært lite til det, og tenker hovedsakelig at det må være arbeidsgiver som må sørge for at den er på plass. Ingen føringer fra ledelsen.»

Mann, 37, Troms, Grunnskole, Veldig liten skole, KI: Jevnlig

«(..) jeg forholder meg ikke til kopieringsavtalen når jeg kopierer materialer. Jeg opplever det ikke som problematisk, siden jeg kopierer det jeg trenger.»

Mann, 55, Troms, Yrkesfag, Medium skole, KI: Svært ofte

Utforskning: Hva Kopieringsavtalen sier om bruk av KI

Her har respondentene blitt bedt om å lese avtalen om bruk av KI før de svarer. På denne lenken: Hva kan lærere kopiere? - Kopieringsavtale for skole - Kopinor

Aha-opplevelse begge veier: Noen forteller at avtalen var mer raus enn det de trodde, og har blitt trygget på at de er «innafor» med sin bruk, mens andre igjen forteller at den var strengere enn antatt og forstår at deres bruk i dag ikke er lov.

Særlig forenkling av tekst reageres på: Forenkling er et typisk bruksområdet i dag, og flere lærere reager på at dette ikke er tillatt.

Forvirring rundt «endre verk»: Hva betyr dette? Er et sammendrag av en tekst å endre verket?

Ressursargumentasjon igjen: Perspektiv om at det ikke vært nødvendig å bruke KI, dersom læreverkene var bedre/hadde flere.

Savner konkrete eksempler: Teksten er klar, men noen lærere kunne tenke seg praktiske eksempler som forklarer og veileder hva som er lov og ikke.

«Jeg synes det meste av denne avtalen virker ganske greit og det meste gir mening. Samtidig er jeg skeptisk til at man ikke kan forenkle tekst. Det er virkelig synd, siden det er en av måtene hvor KI skinner og er til stor nytte i skolen».

Mann, 32, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

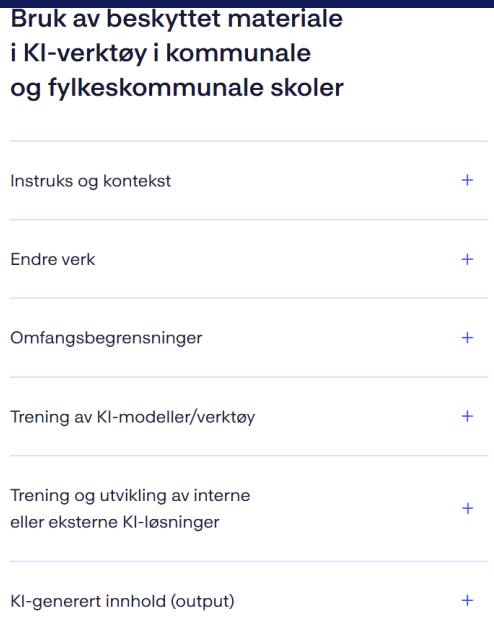

«Avtalen tenker i dette punktet for mye på forfatternes behov for at tekster ikke skal forandres, men for lite ut fra lærernes behov for tilrettelegging»

Mann, 49, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Av og til

OM KOMMUNIKASJONEN TIL KOPINOR I DAG OG HVORDAN DEN KAN BLI BEDRE

© Ipsos | Strictly Confidential

Kopinor kommuniserer ikke aktivt med lærerne i hverdagen, og når kun de få som leter selv.

Lærerne får ikke informasjon i hverdagen

Omtrent «alle» lærere sier rett ut at de ikke får informasjon fra Kopinor.

De som vet noe har plukket det opp på lærerstudiet eller fra plakater på kopirommet.

Kopinor er fraværende både fysisk på arbeidsplassen og digitalt i lærernes daglige gjøremål.

Kommunikasjonen fungerer for de som leter selv

Når lærerne først er på nettsiden, er reaksjonene gjennomgående positive.

Noen forteller at nettsiden oppleves som god å navigere.

Innholdet er ikke problemet, men tilgjengeligheten er. «Avtalen er ikke kommunikasjon», som én lærer sier.

Lærerne har mye annen informasjon å forholde seg til, og oppsøker ikke aktivt informasjon om kopiering.

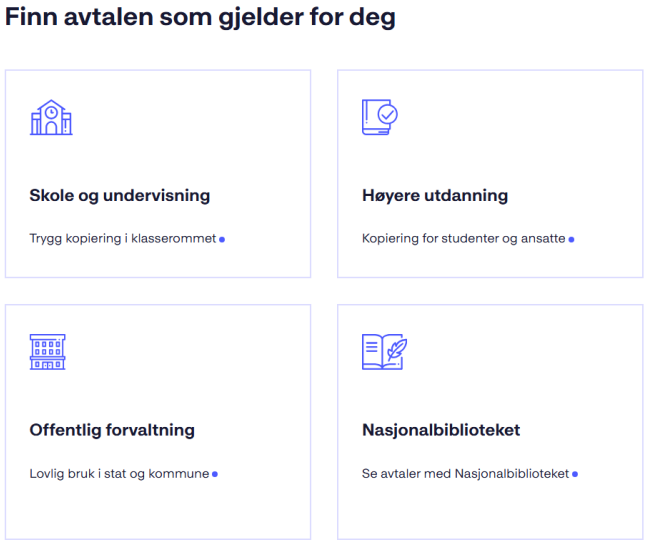

Kopinor

Kopiering og bruk +

Våre avtaler +

For rettighetshavere +

Tjenester +

Om Kopinor +

© Ipsos | Strictly Confidential

Tre «stemmer» om Kopinor sin kommunikasjon

Verdt å merke seg at innholdet ikke er problemet, det er distribusjonen. Lærerne får ikke informasjonen, men de som oppsøker selv er fornøyde, men det skal noe til for at de faktisk oppsøker informasjon.

FÅR INGEN INFORMASJON

«Jeg får ikke informasjon om Kopinor i dag. Jeg synes med andre ord Kopinor ikke lykkes med å nå ut til meg som lærer med informasjonen sin.»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Det er ingen synlig kommunikasjon med Kopinor på min arbeidsplass i dag. Jeg opplever jo at dette er veldig relevant i min arbeidshverdag. Kopinor lykkes nok ikke med sin kommunikasjon i dag.»

Kvinne, 49, Telemark, Grunnskole, Liten skole, KI: Svært ofte

«Jeg får altfor lite informasjon om Kopinor i dag. Her var det mye jeg ikke var klar over. Kopinor lykkes ikke godt med sin kommunikasjon ut til skolene i dag.»

Kvinne, 53, Østfold, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte

OPPSØKER SELV

«Via deres egen nettside. Den oppleves relevant og enkel å forstå. Jeg synes de lykkes i høy grad.»

Mann, 32, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Kan ikke si at jeg mottar informasjon om Kopinor annet enn den som jeg selv søker opp. Må ærlig innrømme at jeg selv ikke aktivt har gjort dette på mange år»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

«Det er en avtale mer enn kommunikasjon. Jeg kan ikke si jeg har sett noe kommunikasjon. (..) Om kopinor har en markedsavdeling tror jeg ikke de gjør jobben sin.»

Mann, 42, Buskerud, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

FORVENTER ANDRE KANALER

«Skulle gjerne opplevd å fått mer informasjon om det via skolens ledelse. (..) Kunne kanskje hatt enda flere kampanjer mot lærerne for å engasjere oss.»

Mann, 28, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«De kunne nok ha sendt ut info til alle skoler på starten av skoleåret om de ønsker det.»

Kvinne, 34, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«Kopinor burde kanskje rette seg mot høgskular og universitet, og mot kommunar.»

Kvinne, 43, Rogaland, Grunnskole, Stor skole, KI: Svært ofte

Tonen kan kanskje orienteres mer mot muligheter og ikke forbud?

Lærerne ønsker ikke kommunikasjon om «hva som er forbudt». De ønsker en kommunikasjon som starter med «hva som er mulig».

I DAG: SPRÅK SOM SKAPER AVSTAND

- ✗ «Ikke tillatt å lage lettlestversjoner»
- ✗ «Ikke endre verk»
- ✗ «Ikke kopiere mer enn 15%»
- ✗ «Forbud mot systematisk kopiering»

Lærerne reagerer:

«Avtalen tenker for mye Kopinor og for lite lærer»
«Påpakninger og trusler om straff er sjelden god kommunikasjon»
«Litt rigide instrukser – lite pragmatisk»

DET LÆRERNE BER OM: SPRÅK SOM SKAPER ALLIANSE

- ✓ «Du kan kopiere fra alle norske lærebøker»
- ✓ «Tilpasning med KI?: slik bruker du det innenfor avtalen»
- ✓ «Med vår avtale har du tilgang til ...»
- ✓ «Verktøy som hjelper deg å gjøre det rett»

Lærerne foreslår:

«Fokuser på muligheter, ikke begrensninger»
«Bli mer synlig og tilfør verdi ved å lære bort»
«Lærere er lovlydige mennesker som ønsker å støtte opp under åndsverk»

Hvordan Kopinor kan kommunisere bedre?

Tre konkrete kanaler

1

Via skoleledelsen

Den klart sterkeste kanalen er via skoleledelsen

- Lærerne forventer at jobbrelevant info kommer via arbeidsgiveren, ikke fra Kopinor direkte.
- Kopinor må gå strategisk via skoleeier (kommune/fylke) for å få kommunikasjonen ut til skolene.
- Konkret format: rektor sender mail ved skolestart med 4-5 nøkkelpunkter og lenke til mer info.
- Andre nevnte arenaer: fellestid, personalmøter, mandagsmail, Teams, fylkets nyhetsbrev.
- Treffer en strukturell utfordring: «ingen» rektor formidler «Kopinors budskap» i dag, dette må aktiveres.

2

«Kan jeg...?»tjeneste

En hjelper til å forstå hva som er mulig

- En chatbot eller søkbar Q&A-tjeneste der lærere kan stille konkrete praksisspørsmål: «Kan jeg kopiere side 53–106 av denne boken?»
- Roboten svarer med konkrete tall, prosenter og henvisninger og avklarer om skolen har avtale.
- Erstatter «grav i avtaleteksten modellen»
- Lærerne vil ha rask hjelp midt i en konkret arbeidsoppgave. Hvis en slik tjeneste er lett tilgjengelig og god, er det en mulighet for at dette blir en del av hverdagsrutinen.
- Gjør Kopinor om til en ressurs, ikke et regelverk man må huske.

3

Kompetansepakke via Udir

Via en «maktkanal»

- Udir-pakker er allerede en del av lærerhverdagen. Lærerne kjenner formatet og bruker det jevnlig.
- En kompetansepakke med informasjon, caser, drøftingsoppgaver og eksempler med Udir på laget.
- Et interaktivt opplegg med dilemma og caser kan utfordre lærernes antagelser om hva som er lov..
- Dette gir Kopinor distribusjon, pedagogisk format og autoritet i ett, men krever samarbeid med Udir.
- Kan kombineres med korte forklaringsfilmer som lærerne etterspør.

Sitater om hvordan kommunisere

VIA SKOLELEDELSEN

«Vi skal motta slik informasjon via kommunen, som er vår arbeidsgiver. Jeg tenker Kopinor må ta dette med kommunene, og utarbeide rutiner og retningslinjer for hvordan ansatte skal få informasjon.»

Mann, 42, Møre og Romsdal, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Jeg ville gått gjennom rektor som sender en mail på dette ved starten av skoleåret. Bør inneholde de 4-5 viktigste punktene og link til mer informasjon fra Kopinor.»

Kvinne, 34, Akershus, Studiespesialisering, Stor skole, KI: Jevnlig

«De må komme på banen mot ledelsen, slik at det kan bli et tema i utviklingstiden til lærerne.»

Kvinne, 53, Østfold, Yrkesfag, Stor skole, KI: Svært ofte

MULIGHETER, IKKE FORBUD

«Tror en ide er å fokusere på mulighetsrommet i avtalen framfor begrensingene. Velger å tro at lærere er lovlydige mennesker som ønsker å støtte opp under åndsverk.»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

«Bli mer synlig og tilføre verdi ved feks å lære bort, og informere om alt man har lov til. Istedenfor å skulle peke på alt som ikke er lov.»

Mann, 42, Buskerud, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker

«Det er viktig for meg å heller gjøre det lettere å gjøre ting riktig enn å straffe. Styrke positiv adferd.»

Mann, 49, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Av og til

KONKRETE FORSLAG

«En robot der man kan stille spørsmål i steden for å grave seg gjennom hele siden. F.eks: «Kan jeg kopiere side 53-106 av bind 2?» Bot svarer med konkrete tall.»

Mann, 49, Akershus, Grunnskole, Liten skole, KI: Av og til

«Korte oppsummeringer, sjekklister eller «huskelapper» kunne vært nyttig. Kanskje også korte videoer eller eksempler fra klasserommet.»

Kvinne, 34, Møre og Romsdal, Grunnskole, Medium skole, KI: Jevnlig

«Hva med å lage et slags interaktivt opplegg med dilemma/caser hvor man kan velge ulike løsninger og få opplysninger om det som er faktisk rett.»

Kvinne, 59, Innlandet, Yrkesfag, Medium skole, KI: Jevnlig

OPPSUMMERING AV HOVEDFUNNENE

© Ipsos | Strictly Confidential

Hovedfunn

Kopieringsbehovet

Kopieringsbehovet forsvinner ikke, men endrer karakter med bruken av KI og digitale læremidler. For skoler med nok ressurser er kopieringsbehovet mindre.

Kunstig intelligens I skolen

KI blir den nye «standarden» og læreverk blir brukt som input til en prompt.

Kopinor og kopieringsavtalen

Det er en prinsipiell støtte til opphavsrett og kopieringsavtalen, men få kjenner detaljene og lite kommunikasjon når ut til lærere.

Behovet for kopiering forsvinner ikke helt, men det endrer karakter

1 Grunnskolen og videregående er to verdener

Grunnskolen kopierer mer, og det er hovedsakelig pedagogisk drevet Videregående kopierer mindre av pedagogiske grunner.

Tilgang på ressurser og bøker påvirker kopieringsbehovet mest.

2 Ressurser styrer praksis

Skoler med god tilgang til lærebøker følger reglene tilnærmet automatisk og har mindre behov for kopiering.
Skoler med dårlig dekning bryter dem av nødvendighet, ikke av opposisjon. Elevens behov vinner.

3 Tre kategorier driver kopieringen

Pedagogiske valg, differensiering og tilpasning og mangler i læreverk og digitale ressurser er hovedgrunnene til å kopiere.

De nye læreplanene i 2021/2022 påvirker kopieringsbehovet midlertidig før nye bøker og ressurser var på plass.

4 Ledelsen er fraværende angående kopieringsavtalen

Lærere får ingen eller kun vage føringer fra ledelsen.
Kopieringsavtalen lever som stilltiende antakelse, ikke som aktiv styring. "Forutsetter" er det vanligste signalet fra ledelsen.

© Ipsos | Strictly Confidential

KI er den nye standarden, læreverket blir input

1 KI er en integrert del av hverdagen, ikke et eksperiment

KI-bruken har gått fra sporadisk testing til daglig arbeidsverktøy. Alle disse lærere bruker det aktivt til planlegging, oppgaveproduksjon, differensiering og kvalitetssikring. Bruken forventes å øke.

2 Plattformlandskapet er i bevegelse

ChatGPT og Copilot dominerer. Skolens egne plattformer oppleves ofte som ikke gode nok, og mange lærere bruker gratisversjoner eller betaler selv. Skygge-KI er utbredt.

Det er lite føringer fra ledelse og utforskning er ofte i privat regi.

3 Læreverk brukes som input til en prompt

Fire teknikker går igjen: ta bilde, skanne, lime inn tekst, eksportere PDF. Læreverket har gått fra å være kilden lærerne kopierer fra, til å være materialet de mater inn i KI for å genere skreddersydde oppgaver/tekster/forenklinger og annet nyttig til undervisningene. Flere forteller om mye spart tid og økt kvalitet i egne undervisningopplegg med bruk av KI.

4 KI fortrenger kopiering og skaper ny gråsone

Flertallet rapporterer mindre kopiering med KI, men en gruppe rapporterer mer – KI genererte engangsark, lav terskel for å kopiere opp til engangsbruk.

Noen føler mindre dårlig samvittighet når innholdet er KI-generert – hvis de trenger noe og KI'en alt har dette inne, oppleves det ikke som problematisk med tanke på opphavsrett.

© Ipsos | Strictly Confidential

Lærerne er allierte, ikke motstandere

1 Kjennskapen til Kopinor og kopieringsavtalen er lav og varierende

De fleste vet at Kopinor handler om opphavsrett, men kjenner ikke avtalen. En betydelig gruppe vet ingenting eller svært lite om kopieringsavtalen, særlig på yrkesfag. Noen husker plakaten fra kopimaskinen.

Et lite mindretall stiller spørsmål ved om avtalen passer i en KI-virkelighet.

2 Prinsipielt enig, praktisk hjelpeløs

Lærerne støtter at åndsverk skal beskyttes, men kjenner ikke mekanikken eller detaljene i avtalen. Detaljene i avtalen er ikke godt kjent.

3 Innholdet når ikke ut

Kommunikasjonen treffer ikke. "Det er en avtale mer enn kommunikasjon", sier én lærer. Innholdet er ikke problemet, distribusjonen er. Lærere oppsøker sjelden selv.
Noen forteller om tidligere plakater ved kopimaskinen som tidligere bisto med å minne om kopieringsavtalen.

4 Språket må snus fra forbud til muligheter

Lærerne reagerer på rigide instrukser og påpakninger. De vil ha språk som forteller hva de kan gjøre og ikke hva de ikke kan gjøre.

© Ipsos | Strictly Confidential

Mulighet?

Fra regelverk til ressurs?

FRA		TIL	OMRÅDE
Rettighetsforvalter	→	**Verdiformidler**	*Posisjon*
Direkte til lærer / lite kommunikasjon	→	**Kommunisere gjennom autoriteter som skoleledelse, Udir, kommune**	*Distribusjon*
Informasjonskilde	→	**Arbeidsverktøy for lærere**	*Funksjon*
Avtaleteksten	→	**Innhold som forteller hva som er mulig og hvordan noe kan brukes**	*Innhold*

© Ipsos | Strictly Confidential

THANK YOU.

CONTACT:

Henrik Harstad

Konsulent

95027996

Henrik.harstad@Ipsos.com

© 2026 Ipsos Insight LLC. All rights reserved. Contains Ipsos' Confidential, Trade Secret and Proprietary Information.

The contents of this document constitute the sole and exclusive property of Ipsos Insight LLC ("Ipsos") and/or the addressee and may not be used in any manner without the prior written consent of Ipsos. Ipsos retains all rights, title and interest in or to any of Ipsos' trademarks, technologies, norms, models, tools, proprietary methodologies and analyses, including, without limitation, algorithms, techniques, databases, computer programs and software, used, created or developed by Ipsos in connection with Ipsos' preparation of this document. No license under any copyright is hereby granted or implied.

The contents of this document are confidential, proprietary and are strictly for the review and consideration of the addressee and its officers, directors and employees. No other use is permitted, and subject to a separate written agreement between Ipsos and the addressee, the contents of this document (in whole or part) may not be disclosed to any third party, in any manner whatsoever, without the prior written consent of Ipsos.

This research was carried out in conformity with ISO norm 20252.

APPENDIKS

KI-verktøy i bruk: Boblestørrelse representerer antall nevninger og frekvens

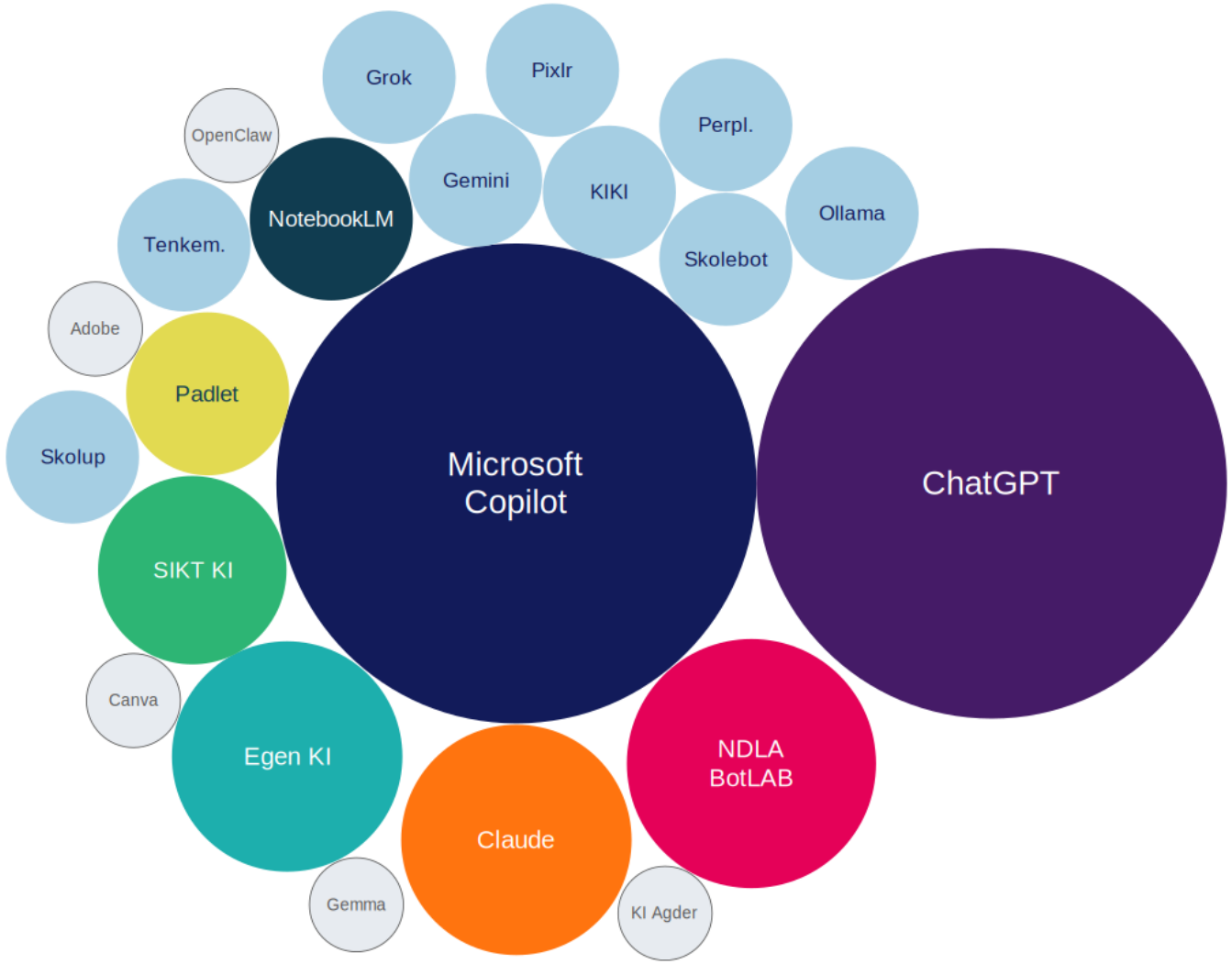

© Ipsos | Strictly Confidential

Fordelt på skole og generelle:
KI-verktøy i bruk: Boblestørrelse representerer antall nevninger og frekvens

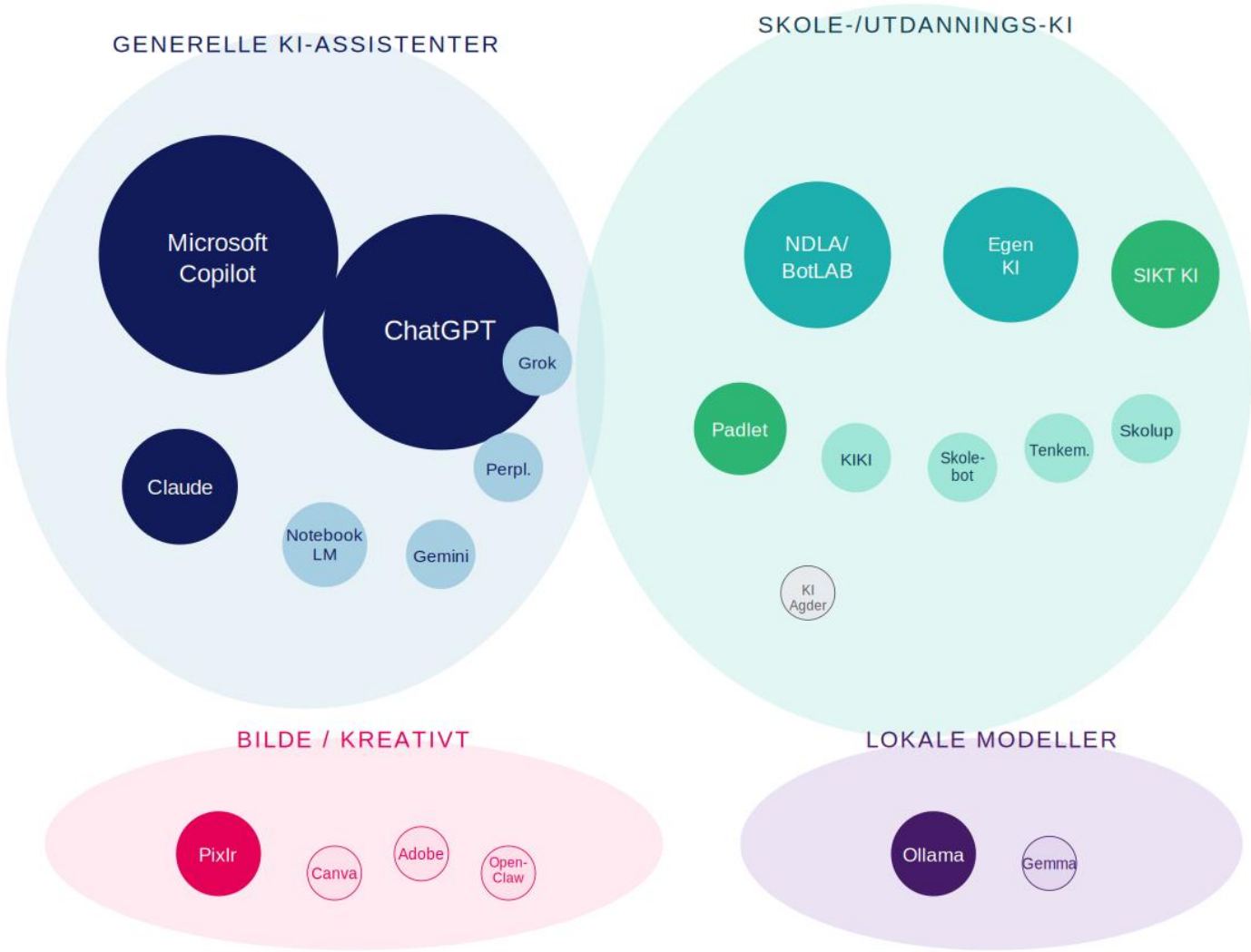

© Ipsos | Strictly Confidential

16 ULIKE CASER DER KI ER BRUKT I PLANLEGGING OG OPPGAVEPRODUKSJON

© Ipsos | Strictly Confidential

Caser: Hva lærerne faktisk gjør

konkrete bruk av KI i planlegging og oppgaveproduksjon

CASE 1 · GRUNNSKOLE

Leseark om kildebruk

Læreren ba ChatGPT lage et leseark med tilhørende arbeidsark om korrekt kildebruk. Output brukes som utgangspunkt, deretter redigeres manuelt eller via flere prompt-runder.

CASE 2 · GRUNNSKOLE

Bokstavopplæring A

Ba KI om forslag til aktiviteter for å lære bokstaven A. Fikk liste med leker og øvelser, f.eks. «finn ting som begynner på A». Plukket ut og justerte for egen klasse.

CASE 3 · GRUNNSKOLE

Adjektivhistorie med blanke felt

Bestilte en «madlibs»-lignende tekst der elevene fyller inn egne adjektiver. Ba om endring av lengde når det trengtes. Ble brukt som skrivestøtte-aktivitet for hele klassen.

CASE 4 · GRUNNSKOLE

Vurdering om kalde krigen

Ba Copilot lage et vurderingsutkast med kriterier og struktur for 10. trinn. «Pirket og endret» formuleringer før bruk. Sparer tid på å finne gode formuleringer.

CASE 5 · VGS

MPC-prøve via lokal modell

Kjører lokal Gemma-modell via Ollama/Openclaw, genererer 20 flervalgsspørsmål, kvalitetssjekker distraktorer, og importerer direkte til LMS via Comet. Hele prosessen tar 30 minutter.

CASE 6 · VGS

Rollespill – kommunikasjonsavdeling

Ba ChatGPT skissere rollespill der medieelever opptrer som kommunikasjonsavdeling i tre ulike firmaer. Fikk 15 oppgaveark, justerte språk og kontekst før bruk.

CASE 7 · VGS

Flerukers PLS-prosjekt

Ba ChatGPT foreslå skipssystemer og strukturere et 2-3 ukers prosjekt med PLS-programmering og flerlinjeskjema. Læreren valgte systemer og konkretiserte leveranser.

CASE 8 · VGS

Drilloppgaver

Ba KI lage tre innfyllingsoppgaver for å trene preteritum/presens perfektum Fikk ferdige oppgaver med fasit, skummet gjennom og korrigerte småjusteringer. Brukes både som drill og egenkontroll.

Caser: Hva lærerne faktisk gjør

konkrete bruk av KI i planlegging og oppgaveproduksjon

CASE 9 · GRUNNSKOLE

Tidslinje over norsk språkhistorie

Brukte Padlets KI-funksjon til å lage en visuell tidslinje fra urnordisk til i dag. Gikk over innholdet og redigerte for å sikre faglig riktighet. Brukt som samtaleutgangspunkt i timen.

CASE 10 · GRUNNSKOLE

Kreative oppgaver om Mandela

Etter å ha lest en tekst om Mandela, ba læreren KI om 5 kreative oppgaver knyttet til temaene. Valgte de beste forslagene og justerte små detaljer. Brukt for å variere en økt.

CASE 11 · GRUNNSKOLE

Skreddersydd begrepshistorie

Ba ChatGPT skrive en original fortelling der bestemte fagbegreper er vevd inn i teksten. Justerte lengde og tema ved behov. Leses høyt og brukes som utgangspunkt for begrepsarbeid.

CASE 12 · VGS

Re kontekstualisering av oppgaver

Beholder oppgavestrukturen fra fjoråret, men ber KI bytte bransje og tall. Læreren validerte tallene etterpå. Gir variasjon mellom klasser og muliggjør gjenbruk.

CASE 13 · VGS

Kortsvar og oppgaveteskt

Ba ChatGPT skrive en modelltekst til en kortsvarsoppgave med oppgavetekst og vurderingskriterier som input. Læreren justerte svaret for å bli en god diskusjonsmodell for elevene.

CASE 14 · GRUNNSKOLE

Oppskrift-tilpasning

Engelskspråklig oppskrift ble oversatt til norsk, konvertert til metriske mål og justert til 9.-klassings vokabular. Læreren kvalitetssikret terminologien før utdeling.

CASE 15 · VGS

Opplegg for bedriftsbesøk

Ba ChatGPT lage et helhetlig opplegg til bedriftsbesøk ved et forbrenningsanlegg – forarbeid, oppgaver under besøket og etterarbeid – koblet til kompetansemål. Læreren konkretiserte for klassen.

CASE 16 · VGS

Skolup vs ChatGPT

Ba kommunal Skolup-bot liste karakterene i «Hakkebakkeskogen». Fikk 100 % feil – hallusinerte navn. ChatGPT ga riktig liste på samme spørsmål. Læreren byttet verktøy.

«Jeg tror jo kanskje at en del tar litt lett på dette, fordi det meste allerede er kjent av KI, og at man ikke trenger annet enn å henvise til titler. Jeg føler jo egentlig ikke at man gjør noe galt når det ikke er en selv som laster ting opp på nett, men bare spør KI om å bruke sin kunnskap om disse. Er det for lettvint?»

Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

«Hvis det er utgitt som novelle eller annet vil copilot stort sett klare det uten at jeg laster opp noe. Da oppfatter jeg det ikke selv som at jeg bryter noe opphavsrett, men det kan kanskje diskuteres?»

Mann, 49, Vestland, Grunnskole, Liten skole, KI: Jevnlig

KI med opplastet PDF?

Konkret prompt fra en lærer

Lag 20 multiple choice-spørsmål til kapittel 10. Spørsmålene må ligge tett opp mot prøvearket elevene allerede har fått, slik at temaene der blir godt dekket. Prioriter innhold som står eksplisitt i prøvearket. Hvis det ikke finnes nok ulike temaer, lag flere gode variasjoner av de samme kjernebegrepene og casetypene i stedet for å trekke inn nytt stoff.

Krav:

- Hvert spørsmål skal ha 4 svaralternativer: A, B, C og D
- Marker riktig svar tydelig
- Spørsmålene skal være faglig presise og formulert på et nivå som passer elevene
- Spørsmålene skal t… forståelse, ikke bare pugging
- …dersom prøvearket legger opp til det

Melding Markedsføri...

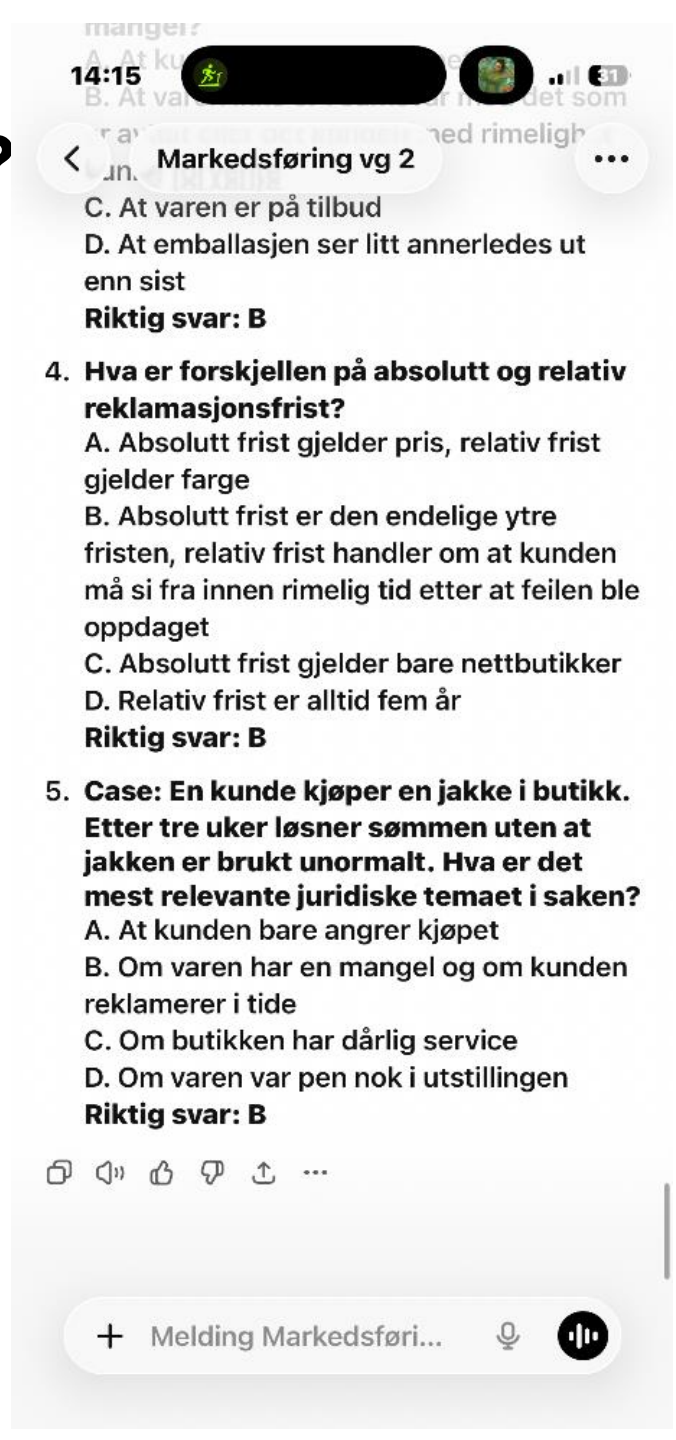

KI som oversetter av PDF

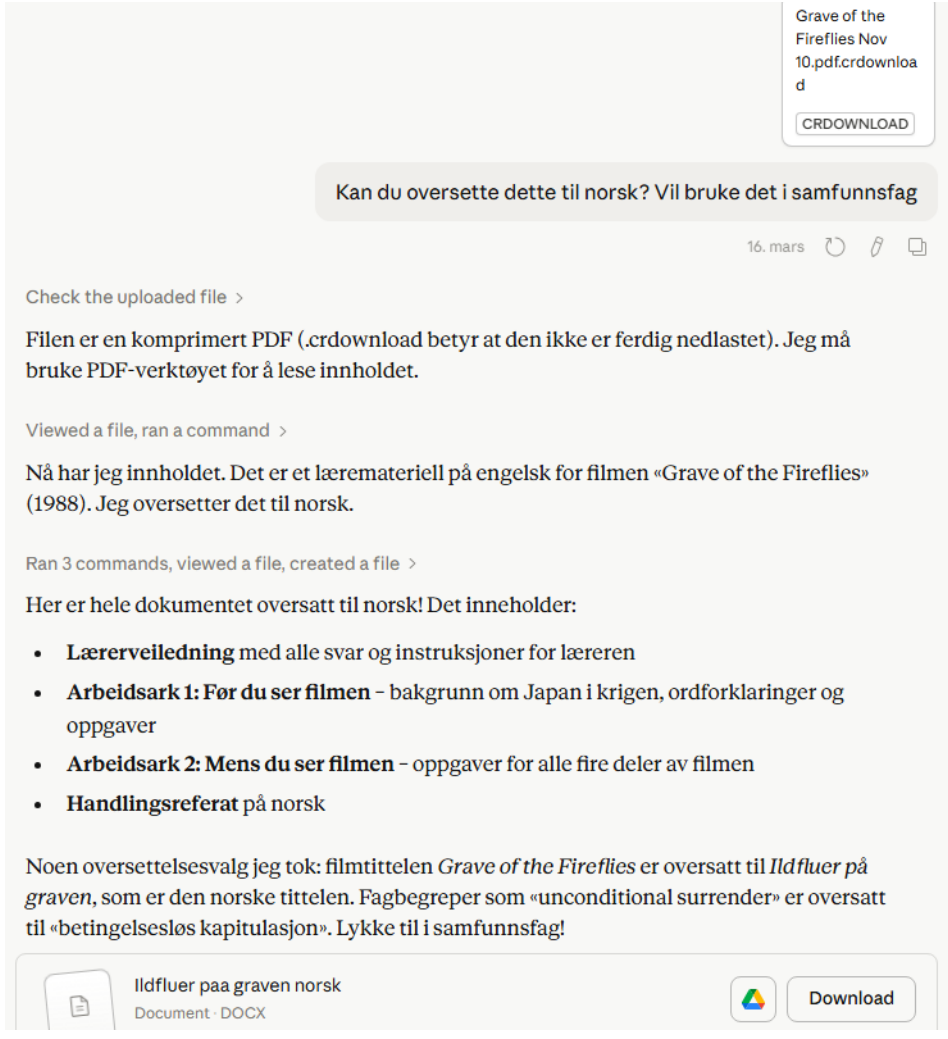

© Ipsos | Strictly Confidential

KI uten bruk av eksiterende læreverk – brukes til spesifikke caser

Konkret prompt fra en lærer

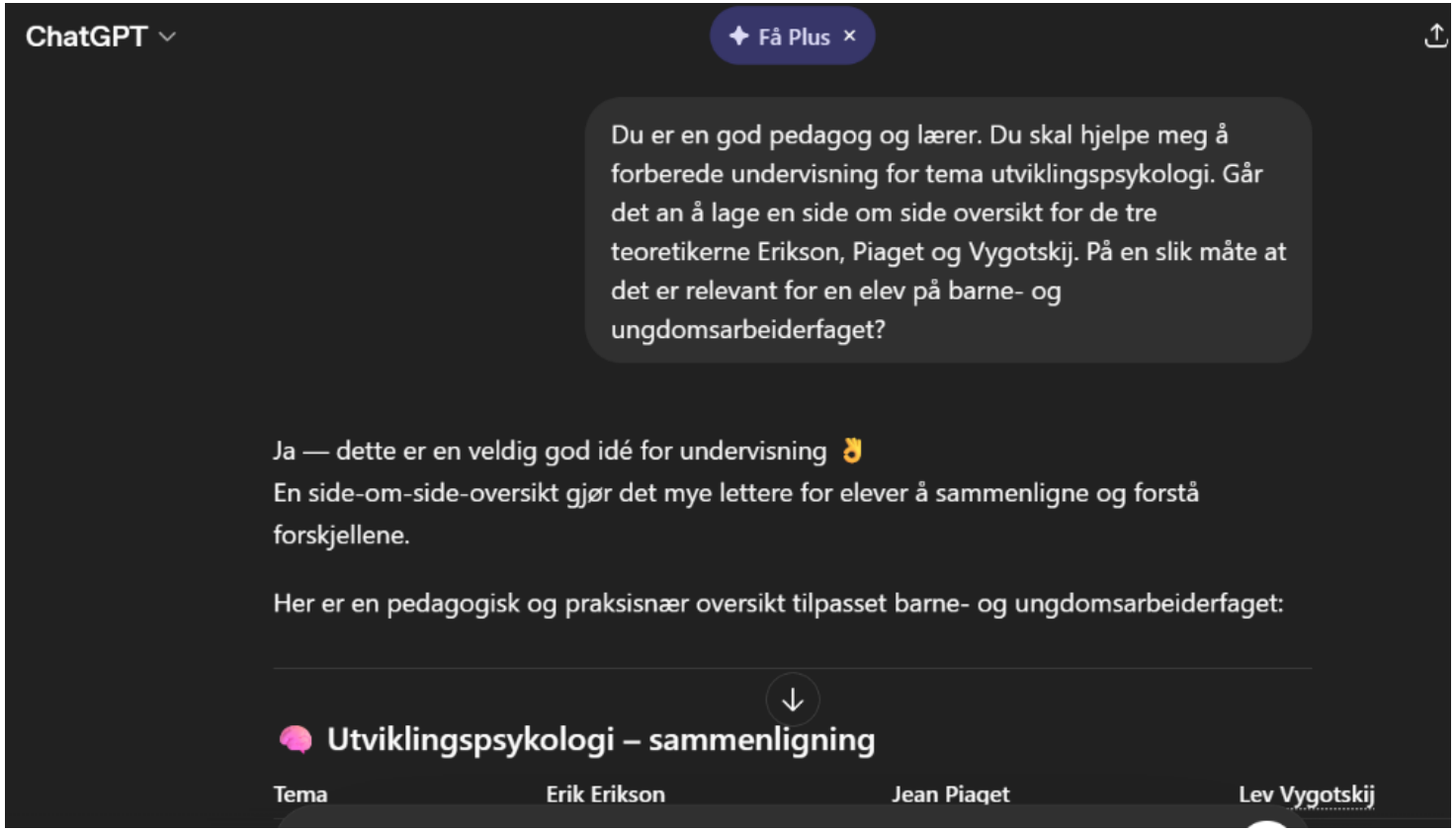

«1. Til caser. Jeg ber chatgpt lage realistiske og konkrete situasjoner som passer til tema og arbeidet elevene driver med.
2. Til diskusjon med klassen. Noen ganger, så gir jeg ut caser til grupper, og andre ganger med hele klassen.
3. Jeg legger inn hele kompetansemålet eller tema. Ber den tilpasse til VG2 BUA. F.eks. gi meg forslag på caser for tema "sosial kompetanse" for VG2 BUA.
4. Fordi den lager raskere caser enn det jeg kan. Det er tidsbesparende. Jeg slipper å finne på nytt hele tiden»

Mann, 29, Oslo, Yrkesfag, Stor skole, KI: Storbruker